

**משרד החינוך  
המזכירות הפדגוגית  
אגף א' לפיתוח פדגוגי  
הפיקוח על תכניות לימודים ייחודיות**

**שם ביה"ס/המוסד:** ש"י עגנון נתניה

**שם התכנית הייחודית:** יזמות וחשיבה תעשייתית

**תחום הדעת:** מדעי החברה

**מספר יחידות הלימוד:** 3

**סמל מוסד:** 480046

**יזמות וחשיבה תעשייתית:**

**יזמות במגזר הכפרי.**

**הצעה לתכנית לימודים ייחודית**

**לחטיבה עליונה**

**תיכון ש"י עגנון – נתניה**

**תש"ע 2010**

**מגישים:**

**אורלי אוריון – רכזת מדעי החברה**

**מנחם פנטלקה – מנכ"ל ביה"ס**

**ימית אדרי – מורה למדעי החברה**

## תוכן עניינים:

### חלק א':

עמודים 3-26

1. הרקע לתכנית
2. התפיסה הרעיונית של התכנית (הרציונאל)
3. ייחודיות התכנית לתיכון ש"י עגנון
4. עקרונות דידקטיים מנחים להוראה-למידה-הערכה
5. נספח לעקרונות דידקטיים מנחים להוראה-למידה-הערכה
6. כותבי התכנית ושותפיה

### חלק ב':

עמודים 27-57

1. מבנה דידקטי של פרקי התכנית
  - פרק 1 – מבוא ליזמות וחשיבה תעשייתית
  - פרק 2 - המעגל התעשייתי
  - פרק 3 – המפעל התעשייתי
  - פרק 4 – שיווק
  - פרק 5 - ארגון וניהול עיסקי
  - פרק 6 – התכנית העיסקית
  - פרק 7 – ניהול פיננסי
  - פרק 8 – היזם ותהליך הייזום
  - פרק 9 – מיזמים בקיבוץ ובמושב
  - פרק 10 – תיירות כפרית – ענף יצרני במושב
  - פרק 11 – תרגיל ניתוח מיזם במגזר הכפרי
  - נספח לפרק 11 – כלי הערכה לתרגיל ניתוח מיזם
2. ביבליוגרפיה לתלמיד – חובה והצעות לעיון
3. טבלת פרקי התכנית, תכנים מרכזיים ופרקי זמן.
4. נספח א' – כתבות המציגות את עמדת נתניה מול המועצות האיזוריות השכנות.

## **הצעה לתוכנית לימודית ייחודית:**

### **”יזמות וחשיבה תעשייתית – יזמות במגזר הכפרי.”**

#### **חלק א:**

בחלק זה יוצג הרקע לתוכנית הלימודית המוצעת, הרציונאל, תוך פירוט מטרת העל, הבהרת ייחודיות התוכנית והתייחסות למספר הכולל של יחידות הלימוד, אסטרטגיות ההוראה וכן כותבי התכנית ושותפיה.

#### **1. הרקע לתכנית**

התכנית הייחודית, יזמות וחשיבה תעשייתית, לחטיבה העליונה, נלמדת בתיכון ש”י עגנון בנתניה, עם הקמת המגמה למדעי החברה בשנת 1998.

התכנית, שולבה במסגרת הבית ספרית מתוך אמונה, כי חינוך לעולם המחר, המאופיין בהסתגלות לשינויים תדירים ומהירים, ובסביבת חיים משתנה, חייב לכלול בתוכו גם חינוך ליזמות ולחשיבה תעשייתית, וכי מערכות תעשייה ויזמות בשילוב עם מערכות חינוך עשויות ליצור מערכות המשלבות ידע עיוני וידע מעשי הולם כאחד.

כמו כן עולם היזמות והתעשייה התחרותית המודרנית מקיימים שורה של ערכים כמו עבודת צוות, חשיבה ביקורתית, תכנון יסודי, אחריות, יצירתיות, התחדשות, גמישות, שאיפה מתמדת לאיכות, שיפור תוך ראייה כוללת, התמודדות ותגובה מהירה לשינויים המאפשרים התמודדות טובה יותר של הבוגרים עם דרישות החיים המודרניים של המאה ה-21.

התכנית מהווה מגמת בחירה מבוקשת עבור תלמידי י’, בתיכון ש”י עגנון, ונחלה הצלחה מלאה בקרב תלמידי המגמה בבחינות הבגרות. בשנת תש”ע – יבחן המחזור החמישי.

כאמור, תלמידי המגמה לומדים מקצוע זה במסגרת מדעי החברה בצירוף מקצוע הכלכלה, כך שצירוף המקצועות הנלמד הינו כלכלה 2 יח”ל, יזמות וחשיבה תעשייתית 2 יח”ל, והיחידה החמישית פרויקט במסגרת יזמות וחשיבה תעשייתית.

התכנית המוצגת להלן, נכתבה לאור הנחיית המדור לתכניות לימודים ייחודיות לעבד תכנית ייחודית עבור כל מסגרת חינוכית החפצה בהמשך שילוב מקצוע זה בתכנית הלימודים הסדירה, ומתבססת על התכנית המקורית, שנכתבה ע”י מנהל העמותה לקשרי תעשייה עם הקהילה, ד”ר שמוליק וייס וקובץ מורים נוספים.

## **2. התפיסה הרעיונית של התכנית (רציונאל)**

מטרת העל של התוכנית יזמות וחשיבה תעשייתית היא לשלב בלמידה את שלושת תחומי הדעת: תעשייה, יזמות ומיומנויות למידה של לומד עצמאי. תחומי הדעת יבחנו באמצעות כלים , טכניקות דוגמאות ומודלים משלושת התחומים, תוך מתן דגש לפיתוח לומד עצמאי, חושב וביקורתי.

ייחודיות התוכנית תתבטא בהתמקדות במיזמים עסקיים במגזר הכפרי בישראל, כדוגמא ישומית - אקטואלית לנושא היזמות והחשיבה התעשייתית בכלל ובישראל בפרט. הביטוי לכך יהא בתוצר עבודת חקר בשדה שתתמקד במערכת המיזמים באזור הכפרי, בקיבוצים ובמושבים, המהווים בחלקם פריפריה לתלמידי העיר נתניה.

### **2.1. מטרות כלליות**

להלן שש מטרות כלליות הנגזרות ממטרת העל, תוך התייחסות להיבטים תכניים, חינוכיים, ערכיים, חברתיים, רגשיים ומיומנויות למידה . כמו כן ומתוך רצון להדגמה והתאמה נגזרו מספר מטרות אופרטיביות עיקריות , מכל מטרה כללית המיישמות ומדגישות אותה באופן בישומי-ביצועי בלמידה במסגרת תכנית זו. הערה : פירוט שלם וממוקד של מטרות אופרטיביות, מוצג בכל פרק תוכן (בחלק ב' של התכנית), תחת הכותרת רעיונות מרכזיים.

#### **1. רכישת ידע תיאורטי רחב ומגוון מתחומי הדעת של היזמות והחשיבה התעשייתית.**

- א. הכרת עולם התוכן של היזמות והתעשייה במסגרת הוצאת הרעיון היצירתי מן הכוח אל הפועל, תוך התמקדות והרחבה השלבים המרכיבים את המעגל התעשייתי משלב היזום, בדיקת השוק, מו"פ, תכנון, יצור, שיווק ומכירות.
- ב. רכישת מושגי יסוד ייחודיים למקצוע, המהווים שפה מקצועית, המשמשת לתקשורת בין אנשי המקצוע.
- ג. הכרתה והבנתה של התוכנית העסקית, המהווה מסמך ניהולי ובסיס, המשמש לתהליכי יזום וקידום עסקים ופרויקטים חדשים וחדשניים.
- ד. הכרת ממצאים שהצטברו ממחקרים בנושא היזמות והתיירות במגזר הכפרי.
- ה. הכרת עולם התוכן של הארגון וניהול עיסקי תוך רכישת מושגי יסוד המהווים בסיס לניהול .

#### **2. הכרת מודלים לפיתוח החשיבה (יצירתית, ביקורתית, לוגית , מערכתית והמצאתית), והתנסות בהם.**

- א. הכרת שיטת ששת הכובעים של דה בוונו. הפעלת השיטה לבחינת בעיה תיאורטית.
- ב. הקמת מפעל סימולציה וקבלת החלטות בהתאם לדיון בקבוצת מומחים.
- ג. אסטרטגיות לפתרון בעיות דרך חשיבה יוצרת.

ד. שאילת שאלות כדרך לאבחון מוצר.

**3. פיתוח היכולת היישומית באמצעות יצירת קשר בין הרמה התיאורטית עיונית לניתוח מקרים מההווה היום יומית בחיי היזמות והתעשייה.**

- א. ניתוח בעיות באמצעות מודל עצם דג, לוח גאנט, תרשים פרט, תרשים זרימה, מודל גופר, מודל SWOT, מודל חמשת הכוחות של פורטר ומיפוי מושגים.
- ב. יישום שיווקי באמצעות הכנת מיזמים במסגרת בית ספרית לקידום המגמה, לקראת ערב מגמות, כל זאת תוך תחרות בין הצוותים השונים ושפיטה גם באמצעות הערכת עמיתים. מהם והמסקנות המשתמעות מנתונים אלו.
- ג. ניתוח והערכת מיזם עסקי במושב או בקיבוץ, תוך הסתמכות על תיאוריות ומושגים שנלמדו.
- ד. מפגש עם מומחים בכיתה במסגרת הרצאות ומהשטח במסגרת סיורים.

**4. פיתוח מיומנויות של לומד עצמאי בדגש על למידת חקר.**

- א. קריאתם והבנתם של מאמרים עסקיים וכלכליים העוסקים בתחומי הלימוד, תוך יכולת לנתח, להסיק מסקנות ולהעריך אירועים תעשייתיים.
- ב. בניית תוכנית עסקית לשיפור מוצר קיים או לפיתוח מוצר חדש, תוך בניית מערך מחקר לבדיקת שוק הכולל: איסוף נתונים, פילוח שוק, בניית סקר שוק וניתוחו.
- ג. רכישת מיומנות לשימוש במאגרי מידע ואתרי אינטרנט בתחום הלימוד.
- ד. התנסות בשימוש בתוכנת מחשב להכנת תוכנית עסקית.
- ה. פיתוח יכולת להגיש דוח"ות מובנים בעקבות צפיה בסרטים, והשתתפות בסיורים.
- ו. מימנויות של הערכת תהליך הלמידה, התוצר ורפלקסיה עצמית תוך הכנת פרוטפוליו המלווה את התכנית העסקית.
- ז. מיומנויות בתחום החברתי של ניהול שיחה ודיון, שכנוע ותהליכי קבלת החלטות, עבודת צוות וחלוקת תפקידים.
- ח. מיומנויות בתחום האישי כגון התמדה, הנעה פנימית, נקיטת יוזמה, סקרנות אישית, לקיחת אחריות ועצמאות.

**5. הקניית כלים להבנת הגורמים המשפיעים על האדם בסביבה הסוציאקונומית.**

- א. בחינת התנהגות האדם בראייה הרחבה של מדעי החברה, האדם כיצור כלכלי רציונלי, האדם כיצור חברתי וההשפעות הפסיכולוגיות על ההתנהגות הכלכלית והצרכנית.
- ב. הבנת התנהגותו של הפרט בארגון כלכלי, תוך התנסות במיומנויות של עבודת צוות, שיתוף פעולה, הגדרת תפקידים, הדרכת עמיתים, ניהול זמן, תקשורת בין אישית, יכולת מו"מ.
- ג. יכולת לבחון להעריך ולאחר מדי הצלחה או כשלון של מיזם כפרי.

**6. הפנמת יעדים ערכים ועמדות בחברה הישראלית.**

- א. התלמיד יהא בעל מודעות ותובנה לתופעת המיזמים, כחלק מצמיחה כלכלית, המהווה בסיס וערך קיומי לחוסנה של החברה והמדינה.
- ב. הפנמת ערכים מעולם היזמות והתעשייה המודרנית כדרך חיים.
- ג. חינוך למודעות טכנולוגית בסביבה משתנה, תוך הבנת הדילמות והמשמעויות הנגזרות מכך גם ברמה הלאומית.
- ד. רכישת ידיעות ספציפיות המתייחסות למגזר הכפרי (הקיבוץ והמושב) בהתייחסות למשק והחברה הישראלית.
- ה. הבנת יחסי הגומלין, לאור התפתחות מיזמים עסקיים, בין הערים והמגזר הכפרי בישראל.

## **2.2 התאמת התפיסה הרעיונית לשיקולי הדעת והצרכים:**

להלן פירוט שיקולי הדעת בבסיס התפיסה הרעיונית שהנחתה אותנו בפיתוח התכנית "יזמות במגזר הכפרי"

### **2.2.1 לתחום הדעת וארגונו –**

הרצון הוא לחשוף את התלמידים לתחום הדעת של היזמות והחשיבה התעשייתית, כחלק מאשכול מקצועות הלימוד לבגרות במסגרת מדעי החברה בכלל ומקצוע הכלכלה בפרט. רצון זה נובע מהתפיסה כי היזמות הנה מרכיב חשוב בצמיחה הכלכלית עד כדי שנחשבת במחשבה הכלכלית הניאו קלאסית כאחד מארבעת גורמי היצור בנוסף לקרקע, הון ועבודה – שהנם מרכיבים מסורתיים.

התלמידים מקבלים ידע תיאורטי רחב ומגוון מתחומי הדעת של היזמות והחשיבה התעשייתית. הנושאים ופרקי התוכן, שנבחרו בתכנית זו נשענים בחלקם על פרקי תשתית, כדוגמת המעגל התעשייתי, שיווק, ארגון וניהול עסקי, תכנית עסקית, ניהול פיננסי וכו'. נושאים אלו נלקחו מתוך התוכנית הישנה ועודכנו ורועננו באמצעות ביבליוגרפיה והדגמות אקטואליות וחדשניות, (ראה פירוט בהמשך).

הייחודיות של תכנית זו הוא בהתמקדות ביזמות המקומית במגזר הכפרי. היזמות המקומית מציגה צמיחה של פעילות כלכלית מתוך יוזמה של תושבים כיחידים וכקבוצות, ומאפשרת דרך נוספת לקידום כלכלי של ישובים ואזורים. היא עוסקת בעסקים קטנים, שאינם בהכרח עתירי ידע או טכנולוגיה אולם תורמים לגידול התעסוקה במקומות מושבם.

בתכנית זו נרצה להציג בפני התלמידים את התמורות שחלו במגזר הכפרי בישראל, בכלל ובמרחב הכפרי הפריפריאלי של העיר נתניה בפרט. תמורות אלו מהוות קרקע פורייה ליישום יזמות מקומית.

לפיכך אחרי הצגת פרקי התשתית שהוזכרו לעיל, המהווים בסיס ידע רחב בתחום, ומשלבים לימוד של מושגי יסוד ורעיונות מרכזיים יתכנסו פרקי התוכן ויעסקו במאפיינים העיקריים והנחיצות של היזמות המקומית.

יישום הידע הלכה למעשה מתבצע על ידי התלמידים במסגרת כתיבת תכנית עסקית שבה באים לידי ביטוי תחומי הדעת של היזמות והחשיבה התעשייתית (תכנית עסקית, ארגון וניהול עסקי, שיווק וכו'). כמו כן התלמיד מתנסה בביצוע תרגיל יישומי בהערכת מיזם כפרי, בו יבטא את התובנות שהפנים במהלך הלימוד בתחום. בדרך זו של ארגון תחום הדעת נענה על מטרת העל שבבסיס התכנית – שילוב שלושת תחומי הדעת: תעשייה, יזמות ומיומנויות למידה של לומד עצמאי.

הכוונה ללמד תוכנית זו יחד עם **מקצוע הכלכלה** כאשכול של 5 יח"ל (פירוט בהמשך) היא ראשית המשך טבעי של ה"מסורת" בתיכון ש"י עגנון הנוקטת חלוקה דיכוטומית בין מקצועות מדעי החברה, כך שמקצועות הסוציולוגיה והפסיכולוגיה נלמדות בהרכב אחד מול יזמות וכלכלה שהנם הרכב חלופי, המוצע לתלמידים כאפשרות מוגברת ל – 5 יח"ל.

שנית ההשקה בין עולמות התוכן של היזמות והכלכלה, כפי שמשתקפים בשיקולים שלעיל, יוצרים קרקע משותפת והשלמה בין התחומים במסגרת הלימוד.

הדגמה - כאשר יזם יוצר תוכנית עסקית עליו לכלול פרק פיננסי הכולל דוחות ומושגים מעולם הכלכלה, בנוסף, לימוד מודלים במיקרו כלכלה, העוסקים במחסור, ויתור ובחירה בין אלטרנטיבות בכלכלה, או בניתוח כוחות השוק: ביקוש הצרכנים, היצע היצרנים המבוסס על פונקצית ייצור. מודלים אילו מבטאים דילמות עסקיות בהם עסוק היזם במהלך עבודתו השגרתית. הגברת הידיעה במודלים אלו עשויה לסייע בתפוקות ובתוצאות העסקיות של המיזם.

כמו כן, היזמות המקומית יוצרת מקומות תעסוקה ובכך שופכת אור על שוק העבודה, הנלמד במסגרת לימודי הכלכלה. במסגרת לימודי מאקרו כלכלה העוסקים בתקציב הממשלה, בנקים סחר חוץ, והתצרוכת המצרפית של המשק, יוכל התלמיד לראות את ההשפעה של נושאים אלו על הפירמה – המיזם הבודד, מבחינת עבודה מול הבנק, תוך התייחסות למדיניות מוניטרית, או התייחסות לנושא המסים כתוצאה ממדיניות פיסקלית, וכן השפעות של צמיחה, אינפלציה, אבטלה ותמורות כלליות אחרות על שיקולי הדעת ודפוסי העבודה כיום.

### **2.2.2. לחברה וצרכיה –**

השינויים המבניים שעוברים על המשק הישראלי והמיתון הכלכלי המתמשך, הביאו לבחינה מחודשת של נושא הפיתוח הכלכלי המיוחד לגבי ערים ואזורים בשוליים המרחביים של המדינה. כתוצאה מכך צברה תאוצה הגישה הטוענת כי האלטרנטיבה למדיניות לאומית אזורית צריכה לבוא "מלמטה". מדיניות זו צריכה להיות מלווה בפיזור סמכויות לגופים ורשויות ברמה המקומית, שיעוררו פיתוח פעילות יזמית באמצעות מקורות הון, עידוד מוסדי, וקיום מערכת חינוכית, שתקנה את המיומנויות הנדרשות לפעילות יזמית, תוך התמודדות עם המרחק הפיזי והתרבותי שמנע עד כה פיתוח כלכלי בשל עלויות יצור גבוהות ואי תחרותיות.

בנוסף, כתוצאה משינויים מבניים במשק הישראלי קיימים היום מספר של תת קבוצות באוכלוסייה שדורשות פתרונות תעסוקתיים – מובטלים, נשים, חיילים משוחררים, בנים ממשיכים במושבם וכו'. לכל הקבוצות האלו ישנו ייצוג בסקטור הכפרי ועבורם היזמות המקומית עשויה לפתוח הזדמנויות תעסוקתיות חדשות.

יזמות מקומית זו באה לידי ביטוי גם בסביבה הפריפריאלית – גיאוגרפית וכלכלית של העיר נתניה. המועצות האזוריות עמק חפר בצפון ובמזרח, ומועצה אזורית חוף השרון בדרום כוללות עשרות מושבים וקיבוצים שפירוק המסגרות הריכוזיות בהם היווה קרקע פורייה לצמיחה של יזמות מקומית.

הצמיחה במועצות האזוריות השכנות לנתניה השפיעו ישירות על העיר כעיר מחוז. התפתחות אזורי המסחר והתעשייה על הקרקעות החקלאיות במועצות השכנות פגעו בתשתית הכלכלית והמסחרית של העיר נתניה. עיריית נתניה, ובראשה ראש העיר מרים פיירברג שוללת באופן

טוטאלי את המשך התפתחותם של אזורי מסחר ותעשייה על קרקעות חקלאיות במועצות האזוריות השכנות.

לטענת ראש העיר על המדינה לעודד את החקלאים להמשיך ולעסוק בחקלאות באדמות שיועדו לכך אולם אין להתיר להפוך את השימוש בקרקעות הללו לפארקים מסחריים. הקמת אזורי המסחר והתעשייה על האדמות החקלאיות במועצות השכנות יצר מצב אבסורדי שבו לנתניה, עיר עם 180 אלף תושבים יחש 28 אלף דונם, בעוד שלשלושת המועצות השכנות יש 280 אלף דונם עם רבע ממספר התושבים.

הטענה היא כי, המרכזים בגעש, שפיים ויקום גורמים להרס של אזורי המסחר של נתניה, כך שנוצרת תחרות בלתי הוגנת במחירי הקרקע ובארנונה. נוסף על כך תושבי נתניה והסביבה שהיו קונים בעבר בנתניה, ומספקים פרנסה לתושבי העיר קונים היום בגעש, שפיים ויקום כך שהתשתית הכלכלית של העיר נתניה – נהרסת.

בנוסף לכך גורסת ראש העיר כי נתניה, שקלטה בעשור האחרון יותר מחמישים אלף עולים חדשים, ומתמודדת בכל הקשיים החברתיים ובמצב הכלכלי הקשה, צריכה להתחרות – תחרות בלתי הוגנת במושבים ובקיבוצים שכמעט לא רואים עולים חדשים ומצבם הכלכלי טוב יותר מזה של נתניה. לדידה, מיעוט של אוכלוסיה, קיבל מהמדינה קרקעות שנועדו לחקלאות ו"עושה עסקים" על גבו של רוב האוכלוסייה תוך שימוש בתחרות בלתי הוגנת.

בשנים האחרונות מובילה פיירברג, מהלך ארצי לחלוקת משאבים צודקת של הקרקעות. למהלך שותפים שמונה ראשי ערים ובהם אשדוד, חדרה, רעננה, כפר סבא, רחובות, ראשון לציון והרצלייה. כמו כן, היא תובעת לספח שטחי קרקע מהמועצות האזוריות השכנות. (כאשר בפועל קיימת דרישה למשרד הפנים להעביר לשטח המוניציפאלי של נתניה יותר מתשעת אלפים דונם של קרקע שבהם תפתח העירייה אזורי מסחר ותיירות).

הסוגיה החברתית שהוצגה לעיל - שינויים מבניים בפריפריה החקלאית מחד, והשפעתם על המרכז העירוני מאידך, מייצגת באופן אוטנטי את מאפייני החברה והקהילה בהם חיים תלמידי ש"י עגנון, שהינם תושבי העיר נתניה.

סוגיה זו כמו סוגיות אחרות ידונו בתוכנית הלימודים יזמות במגזר הכפרי, באמצעות המטרות הכלליות החמישית והשישית בתכנית, העוסקות בהקניית כלים לתלמיד להבנת הגורמים המשפיעים על האדם בסביבתו הסוציו אקונומית והגיאוגרפית ובהפנמת יעדים ערכים ועמדות בחברה ובתרבות הישראלית.

### **2.2.3 התלמיד וצרכיו**

התכנית מיועדת לתלמידי יא' הבוחרים לתגבר לימודיהם במסגרת מדעי החברה, בצירוף של כלכלה ויזמות, כאשר עליהם לבחור מקצוע מוגבר נוסף, שעל פי רוב הוא מגמת גיאוגרפיה ברמה של 5 יח"ל. כידוע, קיימים נושאים המשיקים בין שתי מגמות אילו, במסגרת מדעי החברה, ויתכן ערך מוסף במסגרת התכנית הייחודית העוסקת במגזר הכפרי, היכולה לשפוך אור בנושא כלכלה עירונית לעומת כלכלה כפרית.

בנוסף, מדובר בתלמידים עיוניים מרמה סוציאקונומית ממוצעת, הבאים ממשפחות בהם ההורים שכירים בארגונים או עצמאים ובעלי עסקים קטנים, עובדה שיכולה להמחיש ולהקל את הנלמד במסגרת התוכנית בחיי משק הבית והעסק המשפחתי.

תלמידים אילו מתגוררים בשכונות למושב וקיבוצי הסביבה ומהווים קהל יעד לשירותים המוצעים ע"י האחרונים בדמות מרכזי קניות (געש – שפיים), גני אירועים, מועדוני ריקודים, בתי קפה כפריים וכיוב'. עובדה זו מקרבת את חיי היומיום לנלמד בכיתה, ומהווה נושא אקטואלי שיסייע לתלמיד להבין טוב יותר את התהליכים המתרחשים סביבו תוך הענקת כלים להתמודדות עם המציאות, וכן יגרה סקרנותו לחקור מיזמים אותם מכיר (ויתכן אף שהינו צרכן שלהם), דבר שיפנה את עבודת החקר אותה צריך לבצע על מיזם כפרי.

כצרכני תקשורת התלמידים מוצפים במידע כלכלי, תעשייתי ויזמי שלעיתים קרובות הוא מורכב וקשה להבנה, הם זקוקים לכלים כדי לנווט בתוך שפע המידע ולשפר את יכולת ההבחנה והשיפוט שלהם בין מידע אובייקטיבי לדעה סובייקטיבית ובין אידיאולוגיות לאינטרסים. התכנית תגביר את מודעות התלמיד להבחנה זו. בנוסף מטרות העל של התכנית השלישית והרביעית עוסקות בפיתוח היכולת הישומית של התלמיד באמצעות קשר בין הרמה התיאורטית עיונית לניתוח מקרים מההווה היומיומית בחיי היזמות והתעשייה וכן בפיתוח לומד עצמאי בדגש על למידת חקר. לאורך כל התכנית יעסוק התלמיד במטלות הנגזרות ממטרות אילו כך שצרכי התלמיד הללו יקבלו ביטוי סיפוק ופיתוח באמצעות בחירת מטרות ופעילויות לימודיות אלו.

#### **2.2.4. המורה ותפקידו**

קיימים מספר שיקולים הקשורים בתפיסת בית הספר את המורה המלמד תוכנית זו ראשית עליו להיות בוגר מדעי החברה, אשר עבר הנחייה בבית הספר בנושא התכנית באחריות רכז מדעי החברה.

אחת המטרות של תכנית זו היא מיומנויות למידה של לומד עצמאי. לאור זאת הדגש המרכזי בתהליך ההוראה הוא לא עוד שינון החומר כי אם בחקירה ובשימוש משמעותי בידע. המטרה היא להכשיר לומד עצמאי, חושב ובעל מכוונות עצמית ללמידה. לומד היודע לעשות שימוש נכון במידע ולהפכו לידע. הכשרת לומד בעל מכוונות עצמית דורש שינוי מהותי בתפיסת ההוראה ותפקיד המורה בתהליך הלמידה.

לאור זאת, המורה צריך להיות בעל יכולת הנחייה וארגון. המורה יפעל בתכנית כמנחה ולא כמקור ידע. הדבר מתבטא בתכנית בריבוי פרויקטים, סדנאות ועבודות בצוותים, במקום הרצאות פרונטליות.

בנוסף על המורה לעודד תלמידים להעלות רעיונות בדרך של דיון, שאילת שאלות, הסערת מוחות, וכלים נוספים המעודדים חשיבה מקורית ויצירתית, בדרך זו יטפח המורה לומד משכיל ואינטליגנטי.

מאחר וקיים דגש על למידה עצמאית של הלומדים על המורה לאפשר לתלמידים להיחשף ולגלות מידע באמצעים מגוונים – אתרי סברשת, מידע כתוב, ספריה, מאגרי מידע וכו' כמו כן על המורה להתעדכן בעצמו באופן יומיומי ע"י חשיפה לעיתונים ומגזינים העוסקים בתחום.

למורה תינתן אוטונומיה בצורת העברת החומר ובלבד שתהא ברוח התכנית הייחודית, כפי שמתוארת בתכנית זו. אוטונומיה זו חיונית להגברת מחויבותו והמוטיבציה שלו לתת ערכים מוספים משלו.

### 3. ייחודיות התכנית לבית הספר ש"י עגנון

#### 3.1 כללי:

תכנית זו נכתבה, כאמור, כתוצאה משינוי בהתייחסות ל תכנית הלימודים המקורית "יזמות והחשיבה התעשייתית", שנלמדה עד כה כתחום דעת ברשת של בתי ספר, לתחום דעת הנלמד באופן ייחודי בבית ספר אחד בלבד. כמו כן הרעיון להחזיר את המהות לתכנית הייחודית כך שתשקף רציונאל של בית ספר אחד ותבטא את האוטונומיה הבית ספרית בקביעת תכנית ייחודית. בנוסף הרצון להתייחס למורה המפתח ומלמד תכנית לימודים כפרופסיונאלי בתחומו. מתוך האמור לעיל ותוך התאמה לתיכון ש"י עגנון, בו נלמד התחום עד כה במתכונת של רשת בתי ספר, נבחרה הדרך של הצגת תחום היזמות והחשיבה התעשייתית, מתוך פאן ייחודי המתמקד בראיה אקטואלית ויישומית, ותוך התייחסות למרחב הפריפריאלי של העיר נתניה, כך שההתמקדות בתחום דעת זה היא בהתפתחות מיזמים ישראלים עסקיים במושבים ובקיבוצים, מתוך תגובה לשינויים, שמגזר זה עובר בשנים האחרונות מהבחינות : כלכלית, חברתית, תעסוקתית, ומדגים התאמה הן של עסקים והן של אנשים לעולם משתנה זה. התכנית תכלול את פרקי תשתית נבחרים מתוך התכנית הקיימת, תוך שינויים והתאמה מחודשים, כאשר הדגש הלימודי בתכנית זו יהא על היבט היישום של היזמות והחשיבה התעשייתית – עסקית במיזמים במגזר הכפרי, (כשהדגש הוא על מיזם עסקי - תעשייתי או שירותי - תיירותי), תוך בחינת השאלות המרכזיות הבאות כדוגמא :

- מהם התמורות שהובילו לפיתוח מיזמים במגזר הכפרי?
- האם קיים פרופיל המייחד מיזמים ויזמים אילו ממיזמים ויזמים אחרים?
- האם וכיצד תורמת הפעילות היזמית לצמיחה כלכלית והרחבת המגוון התעסוקתי במגזר זה?
- מהם הגורמים המשפיעים על הצלחת המיזמים או על כישלונם?

## **3.2 השוואה והסבר לפרקי התוכן בתכנית החדשה:**

בתכנית הקיימת נלמדו 14 פרקי תוכן במהלך כיתה יא' ויב'. התכנית כללה 180 שעות הכוללות מבחנים סיורים וכו'. רצף הפרקים היה:

1. מבוא ליזמות וחשיבה תעשייתית. 2. המעגל התעשייתי. 3. המפעל התעשייתי. 4. שיווק. 5. טכנולוגיה ותעשייה. 6. סביבת המידע של המפעל התעשייתי. 7. עיצוב. 8. איכות. 9. התכנית העסקית. 10. ניהול פיננסי. 11. היזם ותהליך היזום. 12. מיזמים בקיבוץ ובמושב. 13. תיירות כפרית. 14. תרגיל ניתוח מיזם

בעקבות המשוב על תכנית הלימודים "יזמות במגזר הכפרי" פרקי התוכן שילמדו במתכונת דומה לפרקים שצוינו הם פרקים: 1, 2, 3, 4, 9, 10, 11, 12, 13 ו- 14. פרקים אלו הינם פרקי תשתית בתכנית זו וחיוניים בתחום הדעת. השינוי בלימודים יהא באמצעות הרחבת פרקים אלו ברעיונות שנלקחו מפרקים שהושמטו מהתכנית. כמו כן הפרקים ירוענו ויגונו על ידי הוספת בבליוגרפיה חדשה, שימוש בהדגמות עכשוויות, עדכניות ורלוונטיות.

בעקבות הדרישה להרחיב את פרק 4. שיווק ולהוסיף פרק חדש לתכנית הלימודים: ארגון וניהול עיסקי הוחלט להוריד מתכנית הלימודים ארבעה פרקים, כאשר הפרקים לא מושמטים לחלוטין אלא רעיונות מפרקים אלו שולבו בפרקים האחרים של התכנית:

**פרק 5 טכנולוגיה ותעשייה** הושמט מהתכנית המעודכנת אולם התפתחות החשיבה הניהולית וגישות בניהול הם נושאים ששולבו בפרק החדש ארגון וניהול עיסקי.

**פרק 6 סביבת המידע** של המפעל הושמט מהתוכנית המעודכנת.

**פרק 7 עיצוב** הושמט מהתוכנית המעודכנת.

**פרק 8 איכות** הושמט מתכנית הלימודים המעודכנת אולם רעיונות ממנו שולבו בפרק החדש של ארגון וניהול עיסקי.

**פרק 4 שיווק** יורחב. תופעת הגלובליזציה מחייבת הוספת התייחסות לנושא תכנון וניהול אסטרטגיות שיווק כלל עולמיות. כמו כן התלמידים ילמדו מודל עיסקי נוסף: מודל חמשת הכוחות של פורטר. הביבליוגרפיה לפרק זה רועננה בהתאם.

לתכנית המעודכנת נוסף פרק תוכן חדש: **ארגון וניהול עיסקי**, העוסק בתפישות ניהול, מבנה ארגוני, אסטרטגיות בניהול וכו'. הפרק הנ"ל הוא חלק אינטגרלי מתכנית הלימודים מאחר והתוצר המתבקש מהתוכנית הוא כתיבת תכנית עסקית. נוספה ביבליוגרפיה חדשה בעקבות הוספת פרק זה.

לפיכך התכנית המעודכנת תלמד ע"פ הרצף הפותח בפרקי התשתית ומסתיים בפרקים הממוקדים ביזמות הכפרית, בצורת משפך – מהכלל אל הפרט, רצף שיאפשר רכישת ידע, מיומנות, הבנה, ניתוח ויישום מרביים :

1. מבוא, 2. המעגל התעשייתי, 3. המפעל התעשייתי, 4. שיווק, 5. ארגון וניהול עסקי, 6. תכנית עסקית, 7. ניהול פיננסי, 8. היזם ותהליך הייזום, 9. מיזמים בקיבוץ ובמושב 10. תירות כפרית, 11. תרגיל ניתוח מיזם.

### **3.3. מספר יחידות הלימוד בתכנית ותיאורן:**

היקף הלימוד המוצע בסה"כ הוא של חמש יחידות לימוד, ע"פ החלוקה הבאה:

1. שתי יחידות לימוד ביזמות וחשיבה תעשייתית, 2. שתי יחידות לימוד בכלכלה – ע"פ תוכנית הלימודים הקיימת, (הבחירה בכלכלה כמקצוע שני פורטה ברציונאל בסעיף העוסק בתחום הדעת וארגון), 3. פרויקט ביזמות וחשיבה תעשייתית בהיקף של יחידה אחת- כתיבת תוכנית עסקית בצוות המונה 4 בעלי תפקידים.

כלומר התכנית הייחודית בת 270 שעות – 3 יחידות לימוד, שילמדו במהלך כיתות יא' ויב', תלמידי החטיבה העליונה הניגשים לבחינות בגרות.

היקף הלימוד הנדרש – 3 שעות שבועיות במהלך כיתה יא' 3 שעות שבועיות במהלך כיתה יב'. בכיתה יב' יתווספו למורה 4 שעות שבועיות המוקצות על פי מפתח לצורך הנחיית עבודה ביחידה החמישית במדעי החברה, לקבוצה בת 24 תלמידים, כלומר לצורך ליווי התלמידים בביצוע פרויקט קבוצתי של פיתוח מוצר חדש או שיפור מוצר קיים ע"פ תהליכי היזמות התעשייתית שנלמדו בתכנית.

#### **• התכנית של שתי יחידות ה לימוד ביזמות – 180 שעות:**

כוללת את פרקי התשתית, המעודכנים, מהתוכנית המקורית, וכן את לימוד נושא היזמות במגזר הכפרי, ובסה"כ מכילה את 11 פרקי הלימוד הבאים, שילמדו באופן תיאורטי, יישומי ואקטואלי:

מבוא, המעגל התעשייתי, המפעל התעשייתי, שיווק, ארגון וניהול עסקי, תכנית עסקית, ניהול פיננסי של מפעל, היזם ותהליך היזום, מיזמים בקיבוץ ומיזמים במושב, תיירות כפרית, ניתוח מיזם במגזר הכפרי.

סדר הפרקים הנ"ל מכוון את הלומד לתחום הדעת באופן הדרגתי בכיתה יא', וממקדו בנושא היזמות במגזר הכפרי בכיתה יב', לאחר שצבר מספיק כלים, שיסייעו לו בהערכה, הסקה, שיפוט ביקורת של הנושא, וכן יהיו בידיו כלים לבצע תרגיל ניתוח מיזם וכתובת תכנית עסקית בקבוצה.

(פירוט הפרקים בחלק ב' של התכנית).

#### **• יחידת לימוד אחת – 90 שעות:**

פרויקט קבוצתי וכתובת תוכנית עסקית על שיפור או המצאת מוצר תעשייתי. התלמידים יחשפו לפרויקט במהלך כיתה יא' כאשר הסבר על הפרויקט בחירת נושא ואישורו וחלוקה לצוותים תעשה לפני היציאה לחופשת הקיץ, כאשר כל קבוצה תקבל אישור מהמורה המנחה להצעה המוגשת, בכדי שבמהלך החופשה יעשה חיפוש ביבליוגרפי ע"י התלמידים. בכיתה יב' יכתב הפרויקט הלכה למעשה בשילוב הלימוד של התוכנה הממוחשבת, ובהנחיה פרטנית של המורה. (ההצעה המקורית מצורפת כנספח).

חלוקת 90 השעות לצורך יחידה זו ישתרעו על פני השנתיים כאשר בכיתה יא' יוקדשו כ- 20 שעות לצורך הצגת הפרויקט, הסבר מה נדרש מהתלמידים, סיוע בבחירת נושאים, חלוקה לקבוצות ובחירת אנשי צוות, וגיבוש ואישור הצהרת כוונות של הצוות הכוללת את שם העבודה, התלמידים, הנושא, תיאור המוצר, איך הגיעו למוצר, חלוקת התפקידים, איך תעשה בדיקת השוק, מהו התוצר הנלווה לעבודה (חוברת טכנית, יצירת פרסומת, תכנון דגם ויצורו)

וביבליוגרפיה ראשונית. 70 השעות הנותרות יתרכזו במהלך יב' לצורך הנחייה של כל צוות בנפרד, שבתוכן סדנא כללית להדרכה בנוגע לשימוש בתוכנה הממוחשבת לבניית תכנית עסקית, וכן עזרה לכל צוות בהפקת התוכנית ע"ג המחשב. כמו כן קריאת פרקים שימסרו למנחה למתן משוב ותיקונים.

- ככלל יחולקו התלמידים לקבוצות בנות 4 תלמידים ע"פ חלוקת התפקידים המוצעים, במקרים חריגים בלבד, תאושר ע"י המורה, עבודה אישית במתכונת הישנה של התכנית המקורית – כלומר כתיבת תכנית עסקית על שיפור או המצאת מוצר באופן אישי.

- **לוח הזמנים המצופה במהלך יב':**

**עד סוף אוקטובר** –הצהרת כוונות מפורטת ומאושרת, מלווה בפריטים ביבליוגרפים מאושרים למבוא התיאורטי וכן נתונים מהשטח לתכנית העסקית – יצירת קשר עם ארגונים, מפעלים, אנשי קשר רלוונטים לעבודה. במקביל עריכת פרוטפוליו אישי לכל תלמיד.

**חודשים נובמבר ודצמבר** – מבוא ופרק תיאורטי אחרי משוב המורה, כתיבת התכנית העסקית בצוות כאשר כל איש צוות מתרכז בפרק הרלוונטי שלו, תוך שימוש בתוכנת b. plan לכתובת תכנית עסקית, בליווי המורה. כל תלמיד משלים את הפרוטפוליו תוך התייחסות לתפקידו.

**חודשים ינואר ופברואר** - התרכזות בפרק הבחירה בפרוייקט וכתיבת הסיכומים הנדרשים, בצוות ובאופן אישי בפרוטפוליו.

**חודש מרץ** – עריכה והגשה של כל העבודה, הפרוטפוליו האישי, וכן את התוצר הנלווה לעבודה.

**חודש אפריל** – שיחה בע"פ על תהליך העבודה, תכנון, שיקול דעת וקבלת החלטות, לצורך משוב וסיכום.

#### **4. עקרונות זידקטיים מנחים להוראה - למידה – הערכה:**

התכנית מותאמת לתלמידים הלומדים בחטיבה העליונה, ומהווה בסיס ורקע המסייעים לתלמיד לנתח מיזם כפרי ולבחור נושא ותפקיד ביחידה חמישית. המורה ילמד את התיאוריות הקיימות וישים דגש על אקטואליה, יצירתיות, ישומיות, הדגמה וביקורת הקיימת במטרה לפתח חשיבה ביקורתית, יצירתית ומדעית. השגת המטרות המגוונות של התכנית דורשת שימוש בשיטות הוראה רבות ומגוונות ובעיקר בשיטת המאפשרות למידה עצמאית חוויתית ופעילה של הלומד. לפיכך על המורה להדגיש את תהליכי הלמידה הבאים:

1. **שימוש בעזרי מולטימדיה** : שימוש בסרטים וסרטוני וידאו. שימוש במאגרי מידע ממוחשבים, סימולציות ממוחשבות, שילוב לימוד באמצעות מחשב של פרקי תיאוריה מהאינטרנט, שימוש במצגות.
2. **יישומים** : לימוד באמצעות דיונים כיתתיים, עבודה בקבוצות, פרזנטאציות, שימוש במודלים, כתיבת דוחות סרטים סיורים ותרגילים, תוך ניתוח אירועים ולמידה חוקרת מחיי התעשייה בישראל בכלל והיזמות הכפרית בקיבוץ ובמושב בפרט. יישום נושא השיווק באמצעות תרגיל שיווקי של מגמת הלימוד.
3. **למידה חוקרת חוויתית**: הכנת עבודת חקר באמצעות שאילת שאלות, ניתוח והערכה, שימוש בסוגי חשיבה, ישום מודלים, בניית כלי מחקר, שימוש בשאלונים, ראיונות ותצפיות בנושא המיזמים במגזר הכפרי. בנוסף הכנת תוכנית עסקית בעבודת צוות במסגרת היחידה החמישית.
4. **עזרי הוראה**: שילוב בהוראה הרצאות מומחים מהשטח, ספרים לקריאה נוספת, סיורים לימודיים למרכז החוויה התעשייתית ולבחינת מפעלים ומיזמים במגזר הכפרי והכללי, סימולציות ממוחשבות ואחרות, סדנאות נושאיות, סדנא לכתיבת עבודה, כל זאת כדי לשפר את היכולת לזהות ולנתח אירועים תעשייתיים ויזמות עסקיות.
5. **המורה כמנחה** : המורה ילמד את הרעיונות הכלליים את התיאוריות ואת המושגים המפורטים. התלמידים יעבו את החומר הנלמד באמצעות לימוד עצמי תוך שימוש במולטימדיה וקריאת מאמרים בתחום, כך שהמורה פועל בתוכנית כמנחה ולא כמקור ידע בלעדי. מגמה זו תתבטא בריבוי פרויקטים ועבודות קבוצתיות ואישיות. בנוסף המורה מקצועי ואוטונומי בתחומו, מתפקידו להתעדכן בתחום הדעת, להביא אירועים אקטואליים לסביבת הלמידה, ללוות ולהנחות את הלומדים בניתוח מיזם ובכתיבת תכנית עסקית.
6. **הערכה**: דרכי ההערכה יהלמו את דרכי ההוראה והלמידה בכך שיהיו מגוונים – יאפשר הערכת יכולות שונות בקרב הלומדים, ויתאימו לדרכי ההוראה השונות. תתקיים הן הערכה אישית של המורה והן של קבוצת הלומדים על פרויקטים של קבוצות לימוד אחרות (לדוג' במסע הפרסום תתקיים הערכת עמיתים, יתקבל משוב על פרזנטציות), בכל

פרק למידה תתקיים הערכת למידה מעצבת בהתאמה ע"י תרגילים אישיים וקבוצתיים כדוגמת תרגילי חשיבה, כתיבת חוברת טכנית, כתיבת דוח סיור, ניתוח סימולציה ממוחשבת, פרזנטציות בפני הכיתה, תכנון מסע פרסום קבוצתי, ניתוח אירועים כתובים, יישום ע"ג מחשב, ניתוח דוחות כספיים, חיבור שאלונים, שימוש נכון במודלים, פתרון בעיות באמצעות כלים של קבלת החלטות ואחרים שנלמדו, ועוד..

#### הערכת למידה מסכמת תתקיים :

1. בסיום מספר פרקי לימוד באמצעות מבחן אישי הכולל שאלות על הנלמד וכן יישומים כדוגמת היישומים שנעשו בזמן הלימוד.
2. כדי להעריך הטמעת כל החומר התיאורטי שהנלמד, חשיבה יצירתית, התייחסות למיזם מנקודות מבט שונות, ניתוח מעמיק של נתונים – תוך אימות אמינותם למקורות מידע ויכולות של עבודה בצוותים, על כל המשתמע מכך, יבצעו התלמידים תרגיל ניתוחי, העוסק בניתוח מיזם במגזר הכפרי בזוגות, ופרויקט כתיבת תכנית עסקית בצוות של בעלי תפקידים.

#### מרכיבי הציון הסופי :

1. ציון על פרויקט קבוצתי – יחידה חמישית – 90 שעות.
2. ציון על תרגיל ניתוח מיזם 30% משתי היחידות ביזמות.
3. מבחני מתכונת ובגרות 70% משתי היחידות ביזמות.

#### הערות:

- משקלו של תרגיל ניתוח מיזם כפרי מהווה 30% מסך ההערכה בשתי יחידות הלימוד, מתוך רצון לשקף את משקל נושאי התוכן העוסקים בו 4 מתוך 13 פרקים בתכנית המהווים 30% : היזם ותהליך הייזום, מיזמים בקיבוץ ובמושב, תיירות כפרית ותרגיל הניתוח.  
אם כן תרגיל ניתוח המיזם מהווה כלי הערכה חלופי, המבטא את רציונאל ומטרות התכנית, ומותאם ללמידה חווייתית, פעילה הנעשית בצוות. כמו כן באמצעות תרגיל זה, יוכלו התלמידים לגזור רעיונות ושאלות לבדיקת ניתוח מיזם עסקי תעשייתי מתוך החומר העיוני שנלמד.
- **כלי הערכה מסכמים** מוצגים בהמשך התוכנית, כך שכלי הערכה לתרגיל הערכת מיזם יוצג **כנספח 1 לפרק 14** – ניתוח מיזם במגזר כפרי, ויכלול דף הנחייה לניתוח מיזם כפרי וכן מחוון להערכת ניתוח המיזם, ואילו כלי הערכה ל פרויקט כתיבת תכנית עסקית, מפורט בנספח המצורף כהצעה לפרויקט יחידה חמישית.
- דוגמאות לסימולציה, ניתוח טקסט וטופס צפייה בסרט יוצגו **בנספח 2** כדוגמאות לשימוש **בכלי למידה** מגוונים.

## 5. נספח לעקרונות דידקטיים מנחים להוראה-הלמידה - הערכה :

### 1. דוגמאות לדרכי למידה:

להלן דוגמאות כלליות לדרכי הלמידה בתוכנית זו, כמתבקש :

**1.1. סימולציה**, מפרק מספר 3 – **המפעל התעשייתי**, דוגמא לסימולציה העוסקת

בהקמת מפעל תעשייתי באזורים גיאוגרפים שונים וע"י מומחים.

**1.2. ניתוח טקסט**, מפרק מס' 11 – **היזם ותהליך הייזום**, דוגמא לניתוח טקסט העוסק

ביזם: האם כל אחד יכול להיות יזם? מאת דן וילנסקי מתוך יזמות תעשייתית בישראל.

**1.3 דו"ח צפיה בסרט**, מפרק מספר 7 – **עיצוב**, דוגמא לצפיה בסרט העוסק בחברת IDO

המעצבת מוצרים תעשייתיים, בדרכים יצירתיות וארגונומיות.

### 1.1. סימולציה

#### רקע

בעקבות לימוד הפרק העוסק במפעל התעשייתי, הכרת התשתית הפיזית והטכנולוגית של מפעל, הבנת מכלול ההשפעות הגיאוגרפיות והאחרות על מיקום המפעל, והכרת המבנה אירגוני והתאמתו למפעל.

#### המטרה

התנסות אישית וקבוצתית, בקבלת החלטות בקבוצות שונות, התנסות בניתוח, הפנמת ויישום ידע תיאורטי במטלה מעשית, כמו כן הצגת ממצאים בפני קהל, תוך אפשרות למשוב והגנה על תוצרים.

#### הפעילות

#### חלק א'-

הכיתה נחלקת לקבוצות בנות 4 תלמידים, כל קבוצה מקבלת על עצמה לתכנן מפעל (שהינו זהה במהותו לכל הקבוצות), התלמידים מגרילים איזור גיאוגרפי בישראל ומתוך כך מתחילים לתכנן את המפעל תוך ניתוח המיקום, האילוצים, היתרונות וההשפעות הסביבתיות האחרות הנגזרות ממיקום זה.

לאחר 20 דקות של תכנון, עליהם להציג במליאה את התוצר – ע"ג פלקט, תוך ציון דרך העבודה, ההחלטות שהתקבלו, וניתוח היתרונות (חוזקות), והחסרונות (אילוצים וחולשות) של מיקום סביבתי זה.

סבב של שאלות ותשובות של התלמידים לחברי הקבוצה בנושא התוצר.

## חלק ב' –

חלוקה פנימית של כל קבוצה לבעלי תפקידים מרכזיים (מומחים) במפעל כגון מנהל שיווק, יצור, תכנון, כספים, משאבי אנוש וכו'. כעת במשך 20 דקות על הקבוצה להקים מפעל שהדגש הוא תרומת כל איש מקצוע לדיון, מנקודת ההתמחות שלו. הצגת התוצר במליאה ע"ג פלקט משותף, אך המפורט ומוצג באופן אינדבידואלי ע"י המומחים, תוך התייחסות לדגשים בכל תחום.

## חלק ג' –

חלוקה לקב' מקצועיות אחדות, כך שתיוצר קבוצה מומחים אחידה בתחום מסוים, (יצור, שיווק, משאבי אנוש), כשהמטרה לאחד לעבוד ולשפר את התכנון למפעל תוך התמקדות בהיבט המקצועי (ופחות דגש על ההיבט הגאוגרפי – סביבתי), תוך 20 דקות. הצגת התוצר במליאה, מתוך שאיפה להציג מודל אידיאלי ככל האפשר בתחום המוצג. סבב שאלות ותשובות של תלמידים לחברי הקבוצה בנושא התוצר.

## סיכום

כל תלמיד עורך רפלקציה אישית, בכתב, על התהליך שעבר במסגרת הסימולציה, בה מפרט אלו תובנות רכש, ומהן הנקודות שעדיין נשארו פתוחות לבירור.

## 1.2. ניתוח טקסט

- רקע

בעקבות לימוד הפרק העוסק ביזם, מהן התכונות הנדרשות להצלחתו, כיצד מתכונן יזם לקראת הזדמנות, כיצד מזהה צרכים ואפשרויות ומה מאפיין פעילותו.

- המטרה

קריאה וניתוח אישי וקבוצתי של מאמר העוסק ביזם, תוך התייחסות לשאלות, מושגים תיאוריות, פעילויות ומפגשים שעסקו בתחום בכיתה.

- הפעילות

- חלק א' -

קריאה אישית טקסט העוסק בשאלה האם כל אחד יכול להיות יזם?

- חלק ב' -

חלוקת הכיתה לקבוצות של 3 תלמידים, כך שכל קבוצה עונה ומתייחסת בכתב, תוך ציון מראה מקום בטקסט לאחת מהשאלות הבאות:

1. מהי תשובת מחבר המאמר לשאלה בה דן המאמר?
2. מה מאפיין את היוזמה הישראלית ומהן מגבלותיה?
3. השוו בין 2 המודלים המוצעים בטקסט לקראת יזמות מצליחה באמצעות 5 קריטריונים שונים אותם תבחרו.
4. בהנחה שהנכם יזמים בישראל באיזו מודל מבין השניים תבחרו לפעול ומדוע?
5. אתו בטקסט לפחות 5 מושגים מרכזיים, וקשר בינם לבין המושגים שנלמדו בכיתה, באמצעות הגדרה משותפת (מושגים זהים או חדשים).
6. כיצד מתבטא ההיבט התרבותי בטקסט בהקשר ליזמות, כפי שהוזכר בכיתה? ( – האם יש הבדלים בין תרבותיים בתופעת היזמות)
7. באמצעות אחד המקרים המתוארים בטקסט, יישמו את תיאוריית ההנעה של מאסלו, תוך קישור והסבר את מניעי היזם או הקבוצה היזמית, המתוארים במקרה שבחרתם.

- חלק ג' -

כל קבוצה מציגה את תשובתה לשאלה בפני הכיתה, תוך הערות והארות מצד התלמידים האחרים.

- סיכום

- א. כל תלמיד אוסף תשובות לכל השאלות באופן אישי במחברתו.
- ב. מתקיים דיון כללי על המאמר במה הוסיף על הנלמד בכיתה ואילו כיוונים חדשים פותח לימוד בהמשך.

### 1.3. ד"ר צפייה בסרט

- רקע

בעקבות לימוד הפרק העוסק בעיצוב, מהו עיצוב תעשייתי, הקשר להנדסת אנוש, ממדי העיצוב ויצירתיות.

- המטרה

צפייה מונחית תוך גירוי החשיבה ומתן דוגמא ויזואלית תקשורתית בסרט, המציג חברת עיצוב צעירה ודינמית, תוך מעקב אחר תהליך עיצוב מכשיר נייד באמצעות קבוצות מעצבים בזמן קצוב, במעין תחרות.

- הפעילות

- חלק א' -**

הסבר בע"פ של המורה על מהות הסרט וכיצד מתקשר לנושא הנלמד חלוקה והסבר של דף לצפייה מונחית, שימולא ע"י התלמיד באופן אישי.

- חלק ב' -**

צפייה משותפת בסרט IDO, תוך מילוי אישי ומהיר של דף התצפית ע"פ הנקודות הבאות:

1. שם חברת העיצוב –
2. המוצר נבחר לעיצוב –
3. פרופיל המעצבים (גיל, מין וכו') -
4. דרכים שנעשו לצורך גירוי החשיבה של המעצבים -
5. כיצד נעשה תהליך סיעור המוחות?
6. שלבי תהליך סיעור המוחות -
7. הדרכים בהם נבחרו הרעיונות הטובים -
8. שיטות איסוף מידע מהלקוחות הפוטנציאליים -
9. מה נעשה עם המידע שנאסף?
10. השיטה בה פעל כל צוות בתהליך העיצוב –
11. הכלים והאמצעים בהם השתמשו המעצבים
12. התוצרים -

- חלק ג' -**

חלוקה לקבוצות של 3 תלמידים, יצירת סיכום משותף ומעובה של דף התצפית תוך בירור נקודות שפוספסו ע"י חברי הצוות.

- חלק ד' -**

סיכום במליאה של הסרט מבחינה חווייתית וכן ע"פ הנקודות – פרטי התוכן שסיכם כל צוות, (על כל נקודה עונה צוות אחר).

- סיכום

כל זוג תלמידים מגישים מטלת סיכום בה מיישמים 5 מושגים שנלמדו בהקשר לפרק עיצוב או יישום מודל העיצוב של מונריי ע"פ הסרט בו צפו.

## **2. רשימת סרטים, סיורים והרצאות אורח:**

### **2.1 סרטים:**

1. קלטת סרטי תעשייה (כל שלבי המעגל התעשייתי) – העמותה לקשרי תעשייה עם הקהילה.
  2. הפרק הכלכלי מהסדרה "תקומה" – רשות השידור
  3. מצורף לרעיון – סרט אנימציה "הכינה נחמה" – מאחורי הקלעים.
  4. מהוץ להון על שוק ההון – האוניברסיטה הפתוחה
  5. IDO – חברת עיצוב תעשייתי, פרק מתוך הסדרה עובדה, ערוץ 2.
  6. קח יוזמה - האוניברסיטה הפתוחה
  7. תיק עסקי - האוניברסיטה הפתוחה.
- המלצה לצפייה עצמית בסרטים מסחריים העוסקים בנושאים כלכליים וביזמות כמו: בילי אליוט, רוג'ר ואני, נערה עובדת, וולסטריט, בתו של כורה הפחם, עיר האלוהים, עגבניות ירוקות מטוגנות, חלום אמריקאי, ללכת עד הסוף ועוד...

### **2.2 סיורים:**

1. סיור ב"חווידע" – בבית התאחדות התעשיינים ליום סדנאות מרוכז.
2. סיור למפעלים תעשייתיים כמו טמפו – נתניה, ידיעות אחרונות – ת"א, קוקה קולה – בני ברק, טבע - כפר סבא, חברות היי טק. (התיאום לסיורים נעשה באמצעות התאחדות התעשיינים) וכן מפעלים קיבוציים.
3. מיזמים בעמק חפר – ביקור בעסקים קטנים כמו: מחלבה ויצור גבינות בכפר הרואה, בתי קפה מושביים, גלריות לתצוגה וממכר מוצגים, גני אירועים לאורך נחל אלכסנדר במושב ובקיבוץ, תיירות כפרית במכמורת, חנויות המתמחות בעיצוב בגדים וחפצים, מועדוני ריקודים בקיבוצים, יקבי יין וכו'
4. סיור ואירוח כפרי במשק אבירן בנהלל המושב הישראלי הראשון. (אפשרות)

### **2.3 הרצאות אורח:**

1. תיאום הרצאות באמצעות התאחדות התעשיינים ע"פ רשימת נושאים כמו - צורך רעיו מוצר - אברהם אפורי – חממות טכנולוגיות ופטנטים. שיווק ופרסום - סמנכ"ל שיווק - לידור כימיקלים.
2. מנכ"ל מט"י נתניה או חדרה בנושא יזמות באיזור.
3. מנהל היחידה לפיתוח עסקי במושב.
4. מנהלת מרכז טיפוח יזמות בקיבוצים.
5. יזם/ת מהמגזר הכפרי – סיפור אישי – הצלחה ו/או כשלון של מיזם.

## **6. כותבי התכנית ושותפיה**

כתיבת התכנית התבססה, כאמור, בפרקי התשתית על תוכנית הלימודים המקורית, שנכתבה ע"י ד"ר שמואליק וויס ושותפיו.

השינויים ההתאמות והפרקים היחודיים העוסקים במגזר הכפרי נכתבו ע"י

- **אורלי אוריון** – מורה לכלכלה ויזמות, בתיכון ש"י עגנון נתניה, אשר השתלמה בהשתלמויות מורים בנושא, השתתפה במועדון מורי יזמות, לימדה בחנה וכתבה בחינות בגרות בתחום משנת 1998.
- **ימית אדרי** – מורה לכלכלה ויזמות, בתיכון ש"י עגנון נתניה. לימדה, בחנה וכתבה בחינות בגרות בתחום מאז שנת 2004.

מומחים נוספים בהם הסתייעתי במלאכת הכתיבה:

- **מר משה פרידמן** – מורה לאזרחות, כלכלה ויזמות בתיכון ע"ש בן גוריון (רופין) בעמק חפר - עימו נערך סיעור מוחין, חיפוש חומרים, התאמת פרקי התשתית מחדש והתמקדות בתחום המגזר הכפרי.
- **מר אבנר ורד** – מנהל היחידה לפיתוח עסקי במושב, תנועת המושבים לצורך ייעוץ, הפנייה וקבלת מקורות מידע וחומרים עיוניים וממוחשבים.
- **מר צבי רובנשטיין** – מנכ"ל המרכז לפיתוח עסקים נתניה, לצורך ייעוץ, קבלת החלטות והפנייה למקורות מידע.
- **מר יעקב כהן** – מנהל מחלקה מוניציפלית מועצה איזורית עמק חפר – לצורך סקירה אקטואלית של מיזמים באיזור השרון ורעיונות נוספים.
- **גב' בתיה רוקמן** – מנהלת מרכז טיפוח יזמות קיבוצים, לצורך ייעוץ וסקירת מצב מיזמים בקיבוצים.

## חלק ב':

בחלק זה יוצגו פרקי התוכנית המפורטים, הכוללים את המטרות האופרטיביות של התכנית בכל פרק, פירוט הרעיונות והמושגים המרכזיים של התכנית בכל פרק, טבלת התכנים והזמן של התכנית על פני יחידות הלימוד בפירוט של עד 5 שעות לימוד, תוך הלימה למטרות, לרעיונות ולמושגים המרכזיים.

### **1. המבנה הדידקטי של פרקי התכנית:**

הפרקים מחולקים כך שבכל פרק מוצגות השאלות המרכזיות, שתפקידן לעורר חשיבה וסקרנות של התלמידים, תוכנית הלימודים עוסקת בשאלות אלו ומאפשרת דיונים ויישומים מעמיקים. לגבי כל נושא מפורטים הרעיונות המרכזיים, התיאוריות, המושגים, המודלים הרלוונטיים, בצד יישום הלמידה במטרה להדגיש את הרלוונטיות, האקטואליזציה של התחום לחיי היומיום, להעלות את מעורבות הלומד והמלמד, להדגיש את דרך הלמידה החוויתית – האישית ו הקבוצתית וליצור אצל התלמיד גישה מדעית, חוקרת וביקורתית. בניית התכנית נעשתה בזיקה לרעיונות החדשניים של החשיבה החינוכית. בתכנית הושם דגש על חשיבה מסתעפת ופתוחה פעילות עצמית רבה של התלמידים, תירגול בצמדים ובקבוצה ושימת דגש על הלימוד העצמאי. כאמור, בפני התלמיד יוצבו שאלות ודילמות שמטרתן לעודד חשיבה עצמאית יצירתית ומתן פתרונות שאינם שגרתיים, תוך קיום גירוי הסקרנות האינטלקטואלית.

### **מבנה הפרקים בתכנית:**

1. שם הפרק ומיקומו בתכנית.
2. שאלות בהן דן הפרק.
3. רעיונות מרכזיים בהם תשובות לשאלות שהוצגו, המנוסחים כמטרות אופרטיביות ברמות שונות ע"פ הטקסונומיה של בלום.
4. פירוט המושגים העיקריים בפרק הלימוד.
5. הצעות ליישום התכנים תוך מגוון רעיונות לפעילות יחידנית קבוצתית וכיתתית להפנמה ותרגול החומר הנלמד.

## **פרק מס' 1: מבוא ליזמות וחשיבה תעשייתית**

### **שאלות בהן דן הפרק:**

- מהם יזמות וחשיבה תעשייתית?
- מה הקשר בין תעשייה ליזמות וליצירתיות?
- מהן עמדות כלפי תעשייה?
- כיצד נולדים רעיונות חדשים?
- מדוע נדרשת חשיבה יצירתית התעשייה?

### **רעיונות מרכזיים:**

- התלמיד ידע ויבין שתעשייה מגלמת תהליך יצירתי של פיתוח מוצרים כמענה לבעיות, צרכים ואתגרים.
- התלמיד יכיר ויתנסה בטכניקות להעלאת רעיונות ויקשר את תהליך סיעור המוחות לתהליך היזמי

### **מושגים**

תעשייה, יזמות, חשיבה, יצירתיות, סיעור מוחות, מידע וידע, מודיעין תעשייתי, ריגול תעשייתי.

### **יישום**

- הצגת רציונאל התוכנית.
- בירור עמדות כלפי תעשייה ע"ג שאלון עמדות.
- תרגיל תחרותי העוסק בניתוח יצור מוצר במסגרת קבוצתית, יצור מטוס מנייר, בחינת תעופה, תחקיר וסיכום במליאה.
- תרגיל חשיבה יצירתית וסיעור מוחות ב"חפצים משונים" – תרגיל קבוצתי, סיכום במליאה.
- שילוב של הרצאת מומחה מהשטח – תעשיין, יזם .

## פרק מס' 2: המעגל התעשייתי

### שאלות בהן דן הפרק:

- מהם 6 שלבי המעגל התעשייתי?
- כיצד משתלבת הטכנולוגיה בתעשייה?
- מהן תשומות ותפוקות בתהליך הייצור?
- מהם ההבדלים בין שיווק למכירות?
- מהי ההבחנה בין פס יצור לתהליך יצור?
- מהי חשיבות המשוב בתהליך התעשייתי, וכיצד הוא מתבטא?
- כיצד נעשה אבחון מוצר? מהו עץ מוצר?
- מהם המקורות לרעיונות בתעשייה?
- מהו פטנט, ותהליך כתיבת פטנט?
- מהם הצרכים בתעשייה?

### רעיונות מרכזיים:

- התלמיד יגדיר, יתנסה בסימולציה ממוחשבת וידגים את שלבי המעגל התעשייתי ואת הקשרים בין השלבים השונים.
- התלמיד יכיר את המודל לאבחון מוצר ויתנסה בו.
- התלמיד יתכונן לסיור לימודי במפעל ובחוויה התעשייתית להדגמת והעצמת הלמידה בכיתה, וידע להפיק דו"ח סיכום סיור.
- התלמיד ידע לכתוב ויגיש דוח אישי המסכם סימולצית "תעשייתון".

### מושגים

מעגל תעשייתי, בדיקת שוק, יזום, מו"פ, שיווק, תכנון ויצור, פס ייצור, חומרי גלם, מורכבות ייצור, משוב, סביבה עסקית, מודל אבחון מוצר, סביבה עסקית, חוברת טכנית למשתמש, פטנט

## יישום

- צפייה בסרטי תעשייה וניסיון להגדיר את המושג מעגל תעשייתי.
- כתיבת חוברת טכנית למשתמש למוצר באופן קבוצתי וכיתתי.
- הצגת דגם 6 השלבים.
- תרגיל תשומות ותפוקות על המעגל התעשייתי בקבוצות.
- סימולציה תעשייתית ע"ג מחשבים – הגשת דו"ח ניתוח תוצאות.
- סיור במפעל ובחוויה התעשייתית וכתיבת דו"ח סיור בהתאם להנחיות שנלמדו.
- תרגול אבחון מוצרים.
- למידת תהליך כתיבת פטנט ומקורות רעיונות בתעשייה.

### פרק מס' 3: המפעל התעשייתי

#### שאלות בהן דן הפרק:

- מה משפיע על מבנה פיסי של מפעל?
- מהם המשאבים והתשתית במפעל?
- מהם מאפייני חשיבה ע"פ דה בוונו?
- מהם תפקידי האדם במפעל, כיצד מתבצע תכנון עבודה?
- מהי הנדסת אנוש?

#### רעיונות מרכזיים:

- התלמיד יתאר את התשתית הפיזית הטכנולוגית והאנושית של מפעל תעשייתי.
- התלמיד יזהה, ידגים וינתח את המבנה הארגוני העקרוני של מפעל תעשייתי, ואת הפעילויות המתבצעות באגפי המפעל השונים בהלימה למבנה.
- התלמיד יכיר את מאפייני המפעל התעשייתי.

#### מושגים

ח"ג, אנרגיה, שירותים מוניציפלים, משאבי אנוש, תקשורת, תשתיות, מבנה ארגוני, מחלקות, תפ"י, משאבי אנוש, תשתיות, חלוקת תפקידים בארגון, בעלי תפקידים בארגון, הנדסת אנוש, תרשים פרט, לוח גאנט.

#### יישום

- מיפוי מבנה פיזי וארגוני של מפעל לעומת בית ספר – עבודה בקבוצות, סיכום במליאה.
- הכרת ותרגול שיטת חשיבה של דה בוונו באמצעות הפעלה ויצירת כובעים באופן מעשי.
- סימולציה בהקמת מפעל 3 קבוצות באזורים גיאוגרפים שונים. – ניתוח והסקת מסקנות כיתתית. (הסימולציה תערך גם בהתאם לשימוש בשיטת כובעי החשיבה של דה בוונו)
- פרזנטציה קבוצתית: הקמת מפעל באמצעות מודלים: תרשים פרט ולוח גאנט.
- תכנון מפעל ע"י קבוצות מומחים שונות – הפעלה קבוצתית, סיכום במליאה.

## פרק מס' 4 : שיווק

### שאלות בהן דן הפרק:

- מהו שיווק ומטרותיו?
- מהן הגישות השונות לניהול השיווק?
- מהם המשתנים הכלולים בתמהיל השיווק?
- כיצד מבצעים סקר שוק?
- מהו שלב הפרסום ומהן השלכותיו?
- מהם כלי החשיבה בהם משתמש איש שיווק?
- איך מתכננים מסע פרסום למוצר או שירות?
- מהן האסטרטגיות כניסה לשווקים בינלאומיים?
- מהו שיווק בינלאומי?

### רעיונות מרכזיים

- התלמיד יכיר, יגדיר ויבין את המושגים שיווק, יתרון תחרותי, ויבחין בין שיווק ומכירות.
- התלמיד יכיר את מטרות השיווק, וידע למצב מוצר.
- התלמיד יבחין בין גישות שונות בשיווק – הייצור, המוצר, המכירות, השיווקית והשיווקית-חברתית.
- התלמיד יבין את השפעת השינויים בהרכב המשתנים על ביקוש השוק – מוצר, מחיר, מאמץ קידום מכירות ומיקום. (תיאורית 4 הממ"ס).
- התלמיד יגדיר וידע לנסח שאלות לסקר שוק, כמו כן יכיר שיטות שונות לביצוע סקרים, יכין סקר יעבד נתונים, ינתחם במדגם ובאוכלוסייה, ירכז ממצאים ויצגם, יסיק מסקנות וימליץ המלצות.
- התלמיד יכיר ויתנסה במודל SWOT לניתוח חולשות חוזקות הזדמנויות ואיומים בתחומי השיווק.
- התלמיד יכיר ויתנסה במודל חמשת הכוחות של פורטר לבחינת מידת האטרקטיביות הרווחית של שוק או פלח שוק מסויים.
- התלמיד יכיר את חמש אסטרטגיות הכניסה לשווקים בינלאומיים: יצוא ישיר, יצוא עקיף, רישוי, מיזם משותף, השקעה ישירה.
- התלמיד יכיר את חמש אסטרטגיות הכניסה לשווקים בינלאומיים: יצוא ישיר, יצוא עקיף, רישוי, מיזם משותף, השקעה ישירה.
- התלמיד יכיר אסטרטגיות התאמה/ אחידות לפי תמהיל השיווק: תמהיל שיווק אחיד / תמהיל שיווק מותאם.
- התלמיד יבין את הצורך בפרסום, יכיר גישות שונות בפנייה הפרסומית - חד צדדית, דו צדדית, משווה, פנייה לרגש. יכיר ערוצי פרסום שונים על יתרונותיהם, יתכן יבצע וינתח מסע פרסום.

## **מושגים :**

מערך השיווק, תמהיל השיווק, פילוח שוק, מחקר שוק, מיצוב, חלון הזדמנויות, מחזור חיי מוצר, צינורות שיווק, פרסום, חשיבה מקורית, חדשנות, רפלקציה, צרכים, רצונות, ביקוש, אסטרטגיה שיווקית, מסע פרסום, תקשורת, שינוי עמדות, העברת מסר, מודל SWOT, מודל חמשת הכוחות של פורטר.

## **יישום:**

- הרצאה בנושא שיווק, הכנה להרצאה באמצעות שאילת שאלות, וסיכומה באמצעות דו"ח.
- ניתוח אירועים בתחום השיווק – מעיתונים, ספרים, מדיה. וכן ניתוח פרסומות, שימוש במודל SWOT ובמודל חמשת הכוחות של פורטר.
- הכנה וביצוע של מסע פרסום בערב מגמות שנת, תחרות בין קב' לימוד, הערכת עמיתים, הגשת פורטפוליו הכולל את כל השלבים.
- איתור צרכים, מתן פתרונות, פילוח שוק והכנת סקר שוק וניתוחו.
- הפעלת חשיבה יצירתית ורפלקטיבית באופן מודע תוך עיסוק בהיבטי השיווק, שימוש בפנטזיה, דמיון והמצאה בתרגילי שיווק אישיים וקבוצתיים.
- לימוד תכנון וניהול אסטרטגיות שיווק כלל עולמית.

## פרק מס' 5 : ארגון וניהול עיסקי

### שאלות בהן דן הפרק:

- מהם ארגונים ?
- מהם היעדים והמטרות של הארגון?
- מהם מאפייני / תכונות הארגון?
- כיצד למיין ארגונים לפי טיפוסים?
- כיצד התפתחה החשיבה הניהולית?
- מהם הסוגים השונים של מבנים ארגוניים?
- מה ההבדל בין יעילות ארגונית לאפקטיביות ארגונית?
- מהם הכלים המסייעים בקבלת החלטות ?
- מהי תרבות ארגונית?

### רעיונות מרכזיים:

- התלמיד יגדיר את המושג ארגון.
- התלמיד יכיר את תכונותיהם של הארגונים : רשמיות, חלוקת עבודה, מדרג סמכויות, מרכז, התמחות, אחידות, תיאום, ושיתוף פעולה.
- התלמיד יגע למיין ארגונים לפי הטיפולוגיה של בלאו וסקוט.
- התלמיד יכיר תצורות טיפוסיות של מבנים ארגוניים : פונקציונאלי, חטיבתי, מטריצי.
- התלמיד יכיר את מדרג הסמכות בארגון : צמרת הארגון, מנהלי ביניים ומבצעים מן השורה.
- התלמיד ידע להבחין בין מבנה ארגוני תלול למבנה ארגוני שטוח ויעמוד על השפעת מוטת השליטה על מבנה הארגון.
- התלמיד יבחין בין יעילות ארגונית לאפקטיביות ארגונית.
- התלמיד יכיר גישות שונות בניהול : הגישה הבירוקרטית, גישת הניהול המדעי, יחסי אנוש, גישת המערכות, TQM, MBO (ניהול לפי יעדים).
- התלמיד יכיר את הכלים המסייעים בקבלת החלטות : מודל גופר ותרשים עצם – דג.
- התלמיד יזהה, ידגים וינתח את המבנה הארגוני העקרוני של ארגון / מפעל תעשייתי.
- התלמיד יכיר את המרכיבי התרבות הארגונית.

## **מושגים:**

ארגון, ארגון עיסקי, ארגון לעזרה הדדית, ארגונים ציבוריים, ארגונים שירותיים, מטרות רשמיות, מטרות תיפעוליות, צמרת הארגון, מנהלי ביניים, מבצעים מן השורה, יעילות לעומת אפקטיביות, מוטת שליטה צרה, מוטת שליטה רחבה, מודל גופר, תרשים עצם-דג, תרבות ארגונית, אמונות, ערכים, נורמות התנהגות, סמלים הנחות ייסוד, תוצרים גלויים.

## **יישום**

- ניתוח בעיות באמצעות מודל גופר ותרשים עצם דג בקבלת החלטות.
- ביצוע תרגיל לשרטוט מבנים ארגוניים של חברות שונות על סמך מחקר באינטרנט.
- לימוד מיון ארגונים לפי טיפוסים.
- לימוד היעדים והמטרות של ארגונים.
- לימוד הסוגים השונים של מבנים ארגוניים.
- לימוד תכונות הארגון.
- לימוד המושגים יעילות ואפקטיביות ארגונית תוך התייחסות לגישת ניהול לפי יעדים.
- לימוד התפתחות התיאוריות העוסקות בניהול הארגון לאורך המאה ה-20.
- לימוד מרכיבי התרבות הארגונית.

## פרק מס' 6 : התוכנית העסקית

### שאלות בהן דן הפרק :

- מהי תכנית עסקית ומהם מרכיביה?
- מי, מתי ואיך כותבים תכנית עסקית?
- מהם סביבה עסקית, ניתוח סיכונים ומתי משנים תכנית עסקית?
- מהו הקשר של משקיע פוטנציאלי, שותף אסטרטגי, ומתחרה לתכנית העסקית?
- אילו סוגי הערכות ותחזיות כלולות בתכנית?
- כיצד מציגים תכנית עסקית?

### רעיונות מרכזיים:

- התלמיד יהיה מסוגל לפתח ולהציג תכנית עסקית למוצר.
- התלמיד יתרגל ויבנה תכנית באמצעות תוכנת מחשב b.plan.
- התלמיד יכיר בתכנון של התכנית העסקית ככלי עסקי וככלי חשיבה.

### מושגים

תכנית עסקית, תיאור מוצר, אסטרטגיית שיווק, תוכניות מו"פ, יצור, כספים, ניתוח סיכונים, ניתוח מתחרים, מקורות מימון, פרזנטציה, עירוני מחשבתי ואקראי.

### יישום

- יצירת רעיון למוצר בשיטות להעלאת רעיונות ובניית תוכנית עסקית עבורם בקבוצות.
- הצגת התכנית העסקית במשחק תפקידים יזם מול משקיע פוטנציאלי באמצעות מצגות P.P.
- ניתוח והסקת מסקנות בעקבות פרזנטציות, ע"ג דוחות המציינים בעיות וחוסרים בתוכניות שהוצגו.
- לימוד חלקי התוכנית באופן תיאורטי והצגת התוכנית הממוחשבת תוך התנסות.

## פרק מס' 7 : הניהול הפיננסי של המפעל

### שאלות בהן דן הפרק:

- מהו ניהול פיננסי ומהם מרכיביו?
- באילו שיטות מציגים מידע הקשור לכספים?
- מהם השיקולים הכספיים בתהליך קבלת ההחלטות?
- מהם הדוחות הכספיים המרכזיים לניהול מיזם?

### רעיונות מרכזיים:

- התלמיד יכיר סוגי התאגדויות שונות של המפעל התעשייתי.
- התלמיד יבין את סוגי ניירות הערך השונים שהמפעל מנפיק – מניות, אגרות חוב.
- התלמיד יבין ויישם את הדוחות הכספיים השונים שעל המפעל לפרסם : מאזן, דו"ח רווח והפסד.
- התלמיד יכיר וידע לחשב נקודת איזון, וינתח באמצעותה חברות על מנת להגיע לריווחיות גם באמצעות תוכנת B.PLAN
- התלמיד יכיר ויישם שיטות שונות להמחרת המוצר (כאסטרטגיה שיווקית) – לפי עלות ולפי ערך ויבין כיצד מתחלק מחיר המוצר לאורך שרשרת השיווק.
- התלמיד יכיר ויישם שיטות שונות לתמחור המוצר.

### מושגים:

מאזן, דו"ח רווח והפסד, תמחיר, המחרה, הוצאות קבועות, הוצאות משתנות, נקודת איזון, תשקיף, דיבידנד, קוסט פלוס, אסטרטגיית גריפה, אסטרטגיית חדירה, מחירי היצר, מחיר למפיץ, מחיר לצרכן, עץ מוצר, רווח גולמי, רווח נקי, מסים, סובסידיות, תזרים מזומנים

### יישום:

- קריאת דוחות כספיים, הבנתם וניתוחם.
- לימוד סוגי התאגדויות, וסוגי ניירות ערך שמפעל יכול להנפיק.
- זיהוי המושגים הרלוונטים של הפרק על גבי הדוחות, התרשימים והגרפים הכלכליים.
- חישוב נקודת איזון ע"פ נתונים, וניתוח מצב חברות תוך מתן המלצות לריווחיות, תוך התייחסות להיקף המכירות והעלויות. (שימוש בתוכנת B. PLAN ככלי עזר ממוחשב בנקשא נקודת האיזון.
- תרגול בתמחור מוצר באמצעות עץ מוצר מנקודת מבט יצרנית.
- תרגול
- מציאת דמיון ושוני שבין תמחור להמחרה,

## פרק מס' 8 : היזם ותהליך הייזום

### שאלות בהן דן הפרק:

- מיהו יזם ומהן התכונות הנדרשות להצלחתו?
- האם יזמים נוצרים או נולדים? (סביבה או תורשה)
- האם יש הבדלים בין תרבותיים בתופעת היזמות?
- כיצד מתכונן יזם לקראת הזדמנות, כיצד מזהה היזם צרכים ואפשרויות?
- מה מאפיין את פעילות היזם ומה תפקידו בתהליך היזמות?
- מהי יזמות תעשייתית ומהם המניעים של המעורבים בתהליך היזמות.
- מהם השלבים המרכזיים בתהליך היזמי?
- מהי יזמות מקומית ומהם מאפייניה, כיצד מעודדים יזמות מקומית?
- מהם תכונות המקום העיקריות הדרושות ליזמות מקומית?

### רעיונות מרכזיים:

- התלמיד יפרט את מאפייניו של יזם מצליח, ויסביר כיצד תורמים הללו להצלחת היזם
- התלמיד יבחין בין יזם למנהל ולממציא ובין יזם עצמאי למוסדי.
- התלמיד יבדיל בין משתני רקע דמוגרפיים ונתוני רקע אישיים של היזם.
- התלמיד ילמד את תיאוריית מוטיבציה – הנעה של מאסלו ויקשרם למניעי היזם.
- התלמיד יכיר את עולם היזמות התעשייתית ויחשף למספר הגדרות.
- התלמיד יזהה את השלבים בפיתוח רעיון ומוצר חדש, בתהליך היזמי.
- התלמיד יבין את הצורך, הנחיצות והיתרון הכלכלי של יזמות מקומית, בדגש על ישראל, ו יבחין בכלים העיקריים ותכונות המקום הדרושים לעידוד יזמות מקומית.
- התלמיד יתוודע לגורמים המרתיעים והמעודדים יזמות באזורים פריפריאליים - כפריים.

### מושגים:

יזם עצמאי, יזם מוסדי, מנהל, ממציא, יוזמה, חשיבה מערכתית, תכונות, כישורים, מוטיבציה והנעה, פתרון בעיות, מקוריות, חוסר וודאות, תכנון, יזם, קבלת החלטות, רעיונות, אילוצים, משקיעים, פיתוח, המצאה, דגם, פרוייקט, יזמות מקומית, יתרון כלכלי.

## יישום:

- חיבור שאלון לקראת מפגש עם יזם אודות מאפייני עבודתו וחיייו.
- השוואה בין סוגי יזמים באמצעות טבלה הבוחנת את הדומה והשונה ע"פ קטגוריות להשוואה.
- עיון בסקר הבוחן תכונות יזמים מצליחים בישראל.
- ניתוח תוצאות מחקר שבחן את הקווים לדמותו של יזם ישראלי.
- תרגול תיאוריות מוטיבציה של מאסלו – איתור צרכים.
- קריאה וניתוח מאמרים העוסקים ביזמים, תוך יישום המושגים המרכזיים בהם.
- ניתוח אירועים שונים בקבוצות, העוסקים בהתכונות היזם לקראת מיזם.
- ניתוח מקרים של יזמות מקומית – כמו "איטליה השלישית" ויישום מושגים מרכזיים.
- תרגול קבלת החלטות לבד ובצוות תוך התעמתות עם מצבים האופייניים לעולם היזמות.
- תרגול שלבי התהליך היזמי בהתאם לדרישות ולגופים המטפלים באופן קבוצתי על מיזם נבחר.

## פרק מס' 9 : מיזמים בקיבוץ ובמושב

### שאלות בהן דן הפרק:

- האם קיים פרופיל המייחד את המיזמים הקיבוציים ו/או המושביים ומהם מאפייניו?
- האם תורמת הפעילות היזמית בקיבוץ או במושב לצמיחה כלכלית ולהרחבת המגוון התעסוקתי וכיצד?
- אלו גורמים משפיעים על הצלחת המיזמים הקיבוציים והמושביים או על כישלונם?
- מדוע יש צורך בפעילות יצרנית נוספת במשק המשפחתי?
- מדוע יש צורך במעורבות תיכנונית וחוקית מצד המוסדות השונים?
- כיצד ניתן לעודד יזמות כלכלית ועסקית במושבים ובקיבוצים תוך שמירה על אופים ואיכות הסביבה?
- מה ההבדל בין אזור מלאכה מרכזי לבין פארק תעשייה אזורי?

### רעיונות מרכזיים:

- התלמיד יתוודע למגמת התפתחות עסקים קטנים בקיבוץ ובמושב, תוך הכרת מאפייני הסביבה – המעכבים והמסייעים לתהליך היזמי.
- התלמיד יכיר ויאפיין את מצב המיזמים בתנועה הקיבוצית ע"פ חלוקה גיאוגרפית (דרום, צפון, מרכז) ולפי ענפי עיסוק עיקריים.
- התלמיד יכיר את דו"ח קדמון העוסק בפעילות שאינה חקלאית במשק המשפחתי ואת החלטות מנהל מקרקעי ישראל הקשורות לנושא.
- התלמיד יבחין במאפייני המיזם הקיבוצי בשלב ההקמה, בשלב התפעול, כ"א בעסק, והיבטים שיווקיים ופיננסיים.
- התלמיד יבין מהם שימושים מותרים ואסורים בנחלה חקלאית, ויקשרם לתחום איכות הסביבה.
- התלמיד יאפיין ויעריך את היזם הקיבוצי ע"פ משתנים כמו גיל, מין, סוג העסק ומידת הצלחת המיזם
- התלמיד יאבחן לאור הנתונים את מידת הצלחת המיזמים הקיבוציים ע"פ מדדים פיננסיים, תרומה לקיבוץ, הצלחה עסקית ותעסוקתית.
- התלמיד יבחין בין אזורי תעסוקה שונים כמו: מתחם תעסוקה, אזור מלאכה מרכזי, פארק תעשייה,
- התלמיד יכיר היבטים ארגוניים וחברתיים הקשורים להקמת מתחמי תעסוקה במושב.

## מושגים:

קיבוץ, תנועה קיבוצית, מיזם עסקי, יזם, ענף בקיבוץ, יוזמה אישית, יוזמה ממסדית, הצלחה תעסוקתית, צמיחה כלכלית, לקוחות, רשת אינפורמציה, מימון, גומחות שוק, חקלאות, איכות חיים, דו"ח קדמון, מנהל מקרקעי ישראל, תקנות, איכות סביבה, מושב, תנועת המושבים, אגודה חקלאית, נחלה, אזור תעסוקה, ועדה מחוזית, מועצה מקומית, פארק תעשיה, מט"י.

## יישום:

- לימוד מאפייני הסביבה הקיבוצית והמושבתית מתוך מחקרים ישומיים בקרב עסקים קטנים בתנועה הקיבוצית
- ניתוח ממצאים מתוך המחקרים תוך חקירת נתונים מעובדים מתוך שאלונים וסקרים.
- אבחון פרופיל היזם הקיבוצי לאור הנלמד בקבוצות, והשוואתו למודל היזם הקלאסי שנלמד בפרק היזם.
- אבחון תהליך היזם בקיבוץ והשוואתו לתהליך היזמות שנלמד, תוך התמקדות בגורמים המעודדים והמכשילים מיזם.
- לימוד עקרי דו"ח קדמון והחלטות מנהל מקרקעי ישראל, העוסקים בפעילות שאינה חקלאית במושב, מתוך אתר היחידה לפיתוח עסקי במושבים באינטרנט.
- תרגול ראשי פרקים תכנוניים הנגזרים מדו"ח קדמון והחלטות ממ"י על מיזם כלשהו במשק משפחתי בעבודה קבוצתית.
- כתיבת דו"ח העוסק בהערכת תרומת היזמות לקיבוץ מהיבטים שונים: גיוון ענפי תעסוקה, רמת התעסוקה, הצלחה כלכלית פיננסית ועוד.
- ניתוח אירועים אקטואליים העוסקים בפעילות לא חקלאית במושב ובקיבוץ מהיבטים חברתיים, כלכליים, אקולוגיים.
- הרצאה ו/או סיור בשטח והכרת מיזמים במושבים ובקיבוצים בסביבה הקרובה לנתניה – מיזמים במושבי המועצה האזורית עמק חפר ולחילופין מיזמים במושבי המועצה האזורית חוף השרון. חשיפה לסיפורי הצלחה ולסיפורי כשלון – תוך הפקת לקחים.

## הערה:

להלן מספר דוגמאות קטן ליזמות עסקית ותעשייתית במגזר הכפרי בסביבת נתניה –

### **מפעלים קיבוציים –**

- ✓ מטרנה - תירמה – קיבוץ מעברות
- ✓ מפעל פלסטיק - עוגנפלסט – קיבוץ העוגן
- ✓ מפעל ליצור גופי תאורה – קיבוץ געש
- ✓ גני אירועים, חמי געש

### **מיזמים מושביים –**

- ✓ מחלבות גבינה – מושב כפר הרואה
- ✓ חנויות מעצבים – בגדים, רהיטים, תכשיטים, גדרות, שלטים, דברי אומנות וכו' בכל רחבי עמק חפר ומועצה איזורית חוף השרון.
- ✓ עסקי אוכל – מסעדות, קייטרינג, אוכל גורמה, אוכל ביתי למכירה (כנ"ל)
- ✓ פעילות עם בעלי חיים – פינות ליטוף, רכיבה על סוסים, אילוף כלבים, שמירה על בע"ח, חניות מזון לבע"ח.
- ✓ יקבים, משתלות, חניות לעיצוב פרחים וזרים
- ✓ START-UP בנושאים טכנולוגים ואחרים.

### **מיזמים קיבוציים -**

- ✓ עסקי בגדים – שירותי כביסה גיהוץ, מתפרה, ממכר בגדים
- ✓ עסקי נגרות, מעבדות מחשבים שירותים משפאיים, יעוץ ארגוני
- ✓ שירותי חינוך – בתי ילדים לפעוטות וילדים
- ✓ שירותי מכוונאות
- ✓ פעילות עם בעלי חיים כמוזכר לעיל.

## **פרק מס' 10 : תיירות כפרית – ענף יצרני במושב**

### **שאלות בהן דן הפרק:**

- האם תיירות כפרית מתאימה להיות ענף כלכלי ייחודי במושב?
- מהם היתרונות והחסרונות בהקמת אירוח כפרי במשק המשפחתי?
- מה כולל תהליך היזמות של הקמת יחידות אירוח?
- מהם התנאים המחייבים ליחידת אירוח כפרי?
- מהן התפוקות הכלכליות של יחידות אירוח?
- למה יש להתייחס בקביעת תקנות תיירות במושב?
- מהי מערכת התמך לתיירות כפרית?

### **נושאים מרכזיים:**

- התלמיד יעריך את היתרון היחסי באירוח כפרי ויחודיותו של ענף זה.
- התלמיד יכיר את הדרישות הסטטוטוריות והתנאים להקמת מיזם תיירותי באזור כפרי.
- התלמיד יסיק מהן התפוקות הכלכליות של יחידת אירוח כפרי.
- התלמיד יבחין במרכיבי מערכת התמך לתיירות כפרית כדוגמת מרכזי סיוע לעסקים, חממות תיירות, עמותות תיירות, קרנות מימון.

### **מושגים**

תיירות כפרית, אירוח כפרי, דרישות סטטוטוריות, מימון, מערכת תמך, קרן לסיוע לעסקים קטנים, חממות ועמותות תיירות, תקנות תיירות.

### **יישום:**

- לימוד נושאי תיירות כפרית במושבים גם מתוך אתר היחידה לפיתוח עסקי במושבים באינטרנט.
- עיון בדוחו"ת כספיים ותחשיבים כלכליים של מיזמי אירוח במושבים שונים בארץ והערכת התפוקות הכלכליות (עלות מול תועלת) בהתאמה.
- תרגול השלבים בפניית יזם להקמת חדרי אירוח בעבודה קבוצתית.
- הרצאה חיצונית בנושא תיירות כפרית בישראל.
- בחירת מיזם של אירוח כפרי באמצעות אתרי תיירות כפרית באינטרנט וכתובת דו"ח הערכה באם עומד בתנאים שנלמדו או לחילופין הצעת שיווק ופרסום המיזם.

## **פרק מס' 11 : תרגיל ניתוח מיזם במגזר הכפרי**

### **שאלות בהן דן הפרק:**

- כיצד מנתחים מיזם?
- כיצד מגדירים נושא / בעיה באופן ספציפי ומדויק?
- מהו קשר בין משתנים וכיצד הוא מוצג?
- מהן הסוגיות והתחומים שיבדקו או כיצד מבחינים הן עיקר לטפל?
- מהם כללי השימוש ביבליוגרפיה?
- מהן שיטות מחקר המקובלות?
- מהם השלבים בהגשת התרגיל, ומה מבנהו?

### **רעיונות מרכזיים:**

- התלמיד יאתר סוגיות המרכיבות את תהליך הקמת ותפעול מיזם, מתוך החומר העיוני שנלמד, ומתוך מודל הסוקר תהליך הקמת מיזם במגזר הכפרי, ויגזור בהתאמה רעיונות ושאלות לבדיקת וניתוח מיזם .
- התלמיד יתאים חומר ביבליוגרפי לנושא הניתוח, כפי שהוגדר, וידע להשתמש נכון בחומר ביבליוגרפי, כלומר עיבוד ולא העתקה, כמו כן יישם כללי כתיבה ביבליוגרפיים.
- התלמיד יבחין בין שיטות לאיסוף נתונים כדוגמת ראיון, שאלון, ניתוח תוכן, תצפית, ויישם בתרגיל שיטה אחת.
- התלמיד יציג, ינתח, יסיק ישווה ויעריך בהתאם לחומר העיוני ובהתאם למודל הקמת ותפעול מיזם את הנושא / בעיה שנבחרה בתרגיל.  
(יודגש כי הנושא שיבחר לניתוח יהא דוגמא לימות עסקית תעשייתית במגזר הכפרי)

### **מושגים:**

ניתוח, מיון, סיווג, עיקר וטפל, עובדות, הערכות, ביבליוגרפיה, שיטות לאיסוף נתונים, קשר בין משתנים, השוואה והסקת מסקנות.

## יישום:

- לימוד מודל הקמת ותפעול מיזם במגזר הכפרי על שלביו ומרכיביו.
- הכרה ותרגול של הגדרת בעיה תוך הצגת קשר בין משתנים.
- הכרה והתאמת שיטות מחקר לאיסוף נתונים.
- סדנא בשימוש וכתיבה ביבליוגרפים, בשיתוף הספרייה העירונית נתניה, הכוללת חיפוש ממוחשב, חיפוש ידני ע"פ מפתחות, כללי כתיבה ועוד..
- דיון בממצאים תוך השוואתם לחומר עיוני תוך הסקת מסקנות.
- איתור מיזם במגזר הכפרי (בקיבוץ ובמושב) כתיבת תרגיל ניתוחי בהתאם לדפי הנחיות בצמדים, הגשת שלבים להערכה מעצבת ומייעצת, ולבסוף הגשת התרגיל הסופי להערכה המסכמת את היישום.

## נספח לפרק 11 :

### כלי הנחייה והערכה לתרגיל ניתוח מיזם.

בנספח זה יוצגו 3 כלי עזר לתלמיד בתכנון, ביצוע והערכה של תרגיל ניתוח מיזם כפרי:

1. הסבר והוראות תכנון כלליות.
2. הנחייה לביצוע ניתוח מיזם כפרי – דף לתלמיד.
3. מחוון להערכת ניתוח מיזם כפרי.

#### 1. הסבר והוראות תכנון כלליות:

במסגרת התרגיל, שנעשה בצמדים, יבחרו התלמידים מיזם כפרי אותו ינתחו מהיבט אחד (היזם, המיזם או תהליך הייזום) או לחילופין יבחרו נושא המתקשר לתחומי הפעילות של המיזם, ויבצעו תרגיל ניתוחי כמפורט בהמשך, כאשר העדיפות היא להתמקד במיזם כפרי באזור השרון מטעמי נוחות.

התלמידים יקראו חומר ביבליוגרפי ויבדקו את הנושא או המיזם שנבחר באחת משיטות המחקר שנלמדו, כך שהעבודה תכלול פרק עיוני ופרק מעשי.

#### שלבים בהגשת התרגיל:

- הצעה לתרגיל – תוגש ע"ג טופס הצעה הכולל פירוט הסוגיות הנבדקות שם המיזם, שיטת המחקר, אנשים עמם נפגשים, ביבליוגרפיה ראשונית.
- ביצוע התרגיל – במהלך הביצוע בשדה יתייעצו התלמידים ויונחו ע"י המורה במספר מפגשים אישיים, ויסתייעו בדפי הנחייה (בהמשך הנספח)
- הגשת התרגיל – יוגש להערכת המורה ויבדק ע"פ מחוון הערכה מפורט, כאשר ציון התרגיל יהווה 30% מציון התלמיד בשתי יחידות הלימוד.

#### מבנה העבודה:

- שער
- תוכן עניינים
- מבוא – בו יוצג המיזם, ההיבט או הנושא הנבדק, וכן דרכי חקר
- פרק עיוני/ תאורטי – עיבוד הנושא באמצעות 2 פריטים ביבליוגרפים רלוונטיים לפחות.
- פרק מעשי – הצגת המצאים בנושא הנחקר, תוך התאמה לתיאוריות ומושגים שנלמדו.
- סיכום – דיון בממצאים ובחינה השוואתית עם החומר העיוני תוך הסקת מסקנות.
- רשימה ביבליוגרפית – ע"פ כללים.
- נספחים – חומרים ונתונים רלוונטיים.

### אופן הגשת התרגיל:

- התרגיל יודפס ויוגש בקלסר תוך הקפדה על אסטטיקה, ניקיון וסדר.
- שימוש בעברית תקינה וסגנון ענייני.
- הקפדה על כללי ציטוט כנדרש.

### קריטריונים שיילקחו בחשבון בהערכה:

- עבודת צוות, הגעה לפגישות הנחייה, אופן בחירת היבט או נושא לניתוח מיזם (כשדגש הוא על בחירת מיזם תעשייתי ולא תיירותי)
- התאמת חומר ביבליוגרפי לנושא כפי שהוגדר, ושימוש נכון בחומר ביבליוגרפי.
- שימוש נכון בשיטת איסוף נתונים: ראיון, שאלון, ניתוח תוכן, תצפית.
- יישום הנושא כפי שמשתקף במיזם, תוך התייחסות תיאורטית ומושגית, בפרק העיוני.
- השוואה והסקת מסקנות מהחלק המעשי והעיוני וסיכום.
- עברית תקינה ורישום ביבליוגרפי נכון בגוף ובסוף העבודה.

## 2. הנחייה לביצוע ניתוח מיזם כפרי – דף לתלמיד.

התרגיל יכתב בזוגות על מיזם כפרי פעיל, רצוי באיזור השרון, המייצר סחורות או שירותים. הצעה לתרגיל תוגש על גבי "טופס הצעה לתרגיל", בו ימלאו כל הפרטים הנדרשים כאשר ההצעה תוגש לאישור המורה עד 15 בינואר (כיתה יב').

התרגיל הכתוב יוגש להערכת המורה המנחה והציון יהווה 30% מהציון הכללי

ב - 2 יחידות הלימוד יזמות במגזר הכפרי.

התרגיל יודפס ויוגש בקלסר תוך הקפדה על אסטטיקה, נקיון וסדר, עברית תקינה, סגנון ענייני ולא מנופח, תוך הקפדה על ציון מראי מקום כמקובל.

הגשת התרגיל מיד אחרי תום חופשת הפסח.

### שם התרגיל והגדרת הנושא :

הנושא צריך להיות מוגדר בצורה ספציפית ומדויקת תוך הצגת קשר בין משתנים נחקרים. ניתן לבצע מחקר על היבט אחד : היזם או המיזם או תהליך הייזום שהתרחש, או לבחור שאלה או סוגייה הקשורה לעולם התוכן של המיזם.

דוגמאות :

- התכונות, משתני רקע דמוגרפים והמאפיינים שסייעו ליזם להצליח.
- אבחון פרופיל ספציפי של יזם קיבוצי/ מושבי והשוואתו למודל היזם הקלאסי.
- זיהוי צרכים ואפשרויות ע"י היזם ומתן מענה הולם באמצעות המיזם.
- זיהוי השלבים בפיתוח הרעיון והמוצר או השירות החדש בתהליך היזמי.
- הכלים והתכונות המקומיות שנדרשו לעידוד ולפיתוח המיזם (במושב או בקיבוץ).
- בדיקת תרומת מיזם לקיבוץ או למושב.
- אבחון חוזקות, חולשות, אפשרויות והזדמנויות של מיזם קיבוצי או מושבי.
- חקירת יחסי הגומלין בין המיזם ו(איכות) הסביבה.
- יתרונות וחסרונות בהקמת אירוח כפרי משפחתי.
- דרכי שיווק וקידום מכירות המיזם והשפעתו על.... המכירות.
- דרכים להנעת עובדים במיזם והשפעתם על...
- תמורות בתהליך גיוס ומיון כ"א למיזם והשפעותיו על..
- השפעת מדיניות פרסום על...
- השפעת עונתיות על הניהול, מכירות הערכות...
- דרך קבלת ההחלטות כמשפיעה על או כמושפעת מ...
- דרכים לגיוס מקורות (פננסים ואחרים) והשפעתם על...

### פירוט הסוגיות הנבדקות :

מומלץ לכתוב סעיף זה בשיתוף פעולה עם המורה המנחה, על התלמיד לדעת מהם התחומים אותם יבדוק בתרגיל.

### האנשים עמם תיפגש :

יש לציין שם מלא ותפקיד, על התלמיד לברר לפני משלוח ההצעה אם בעלי התפקידים אלו מוכנים לשוחח ולשתף פעולה עמו.

### ביבליוגרפיה :

נדרשים 2 פרטי ביבליוגרפיה לפחות כאשר ההתייחסות היא לספרים. בנוסף ניתן להשתמש בכתבי עת, מאמרים וקטעי עיתונות כתוספת.

### הגהה :

לפני מסירת העבודה יש לעבור על הכתוב, לתקן ניסוח, לשפר סגנון ושגיאות.

### מבנה התרגיל :

**דף שער :** שם התרגיל

שם פרטי, משפחה, ת.ז. של התלמיד

שם בית הספר והכיתה

שם המורה המנחה

תאריך הגשת העבודה

**תוכן העניינים :** רישום שמות כל הפרקים כולל ביבליוגרפיה, ונספחים

תוך ציון מספרי עמודים.

**מבוא :**

בו תוצג הבעיה הנחקרת, (לדוגמא השפעת הפרסום והשיווק על

היקף מכירות המיזם), תינתן התייחסות כללית לנושא, ויוצגו

דרכי החקירה, שיטות המחקר, בעלי התפקידים עמם נערך

המחקר וקשיים ואילוצים בהם ניתקל התלמיד בביצוע החקירה.

**פרק עיוני :** פרק זה יכלול סקירת ספרות מקצועית בנושא הנחקר. בו יציג

התלמיד את הנושא באמצעות שני פריטים ביבליוגרפיים

רלוונטיים לפחות. ( ראה הערות לעיל לגבי כתבי עת ועיתונים)

הפרק יכתב תוך שילוב קטעי הביבליוגרפיה השונים והפניה

אליהם בהערות השוליים, תוך ציון מספרי העמודים. או

באמצעות מראי מקום, בגוף הטקסט.

**פרק מעשי :** פרק זה יכלול סקירה כללית על המיזם בה ערך התלמיד

את המחקר (מה מיצר, היכן נמצא, כמה עובדים מעסיק,

למי מוכרת, האם מיצאת וכו' – היקף סקירה זו כ- חצי עמוד)

לאחר הסקירה יציג התלמיד את הממצאים בנושא הנחקר,

אותם אסף באחת משיטות המחקר המקובלות במדעי החברה.  
 פרק זה אינו מהווה סיכום הראיון או השאלון אלא הצגת הממצאים  
 בנושא הנחקר תוך שימוש בידע שנאסף בכלים אילו. הפרק יכתב  
 תוך שימוש במושגים ותיאוריות שלמד בפרק העיוני.  
 השימוש בממצאים יעשה תוך הפנייה לנספח המתאים ולשאלה  
 המתאימה בהערות השוליים .  
 אין לכלול את כלי המחקר בפרק זה מקומם בנספחים .  
**סיכום:** דיון בממצאים, בחינה השוואתית שלהם עם החומר העיוני תוך  
 הסקת מסקנות. ניתן לערוך בפרק זה טבלת השוואה, היקף פרק זה  
 עמוד אחד.  
**רשימה ביבליוגרפית:** רשימה לפי כללי הרישום הביבליוגרפי.  
**נספחים:** ממוספרים לפי סדר ומאוזכרים בגוף העבודה  
 הצעת התרגיל שאושר.  
 חומרים ונתונים רלוונטים, שפורסמו ע"י היזם או על המיזם.  
 שאלונים שהעביר התלמיד במחקר או ראיונות שערך.

### טופס הצעה לתרגיל

שם התלמידים : 1. \_\_\_\_\_ מס' ת.ז. : 1. \_\_\_\_\_

2. \_\_\_\_\_ 2. \_\_\_\_\_

שם בית הספר : \_\_\_\_\_

שם המורה המנחה : \_\_\_\_\_

שם התרגיל : \_\_\_\_\_

פירוט הסוגיות הנבדקות : \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

שם המיזם : \_\_\_\_\_

במה עוסק המיזם : \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

שיטת המחקר : תצפית, ראיון, שאלון, ניתוח תוכן, אחר - פרט

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

האנשים עמם תיפגש : (שמותיהם ותפקידיהם)

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

ביבליוגרפיה : (ברישום ע"פ הכללים הדרושים : שם מחבר, שם מאמר,

שם הוצאה, שנה) \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

נספחים :

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

### 3. מחוון להערכת ניתוח מיזם כפרי.

| מס"ד | מבנה התרגיל | קריטריונים להערכה                                                                                                                              | ניקוד            |
|------|-------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| 1.   | מבוא        | 1. הצגת תחום המחקר : הצגת נושא התרגיל, הצגת הבעיה הנחקרת,<br>2. כיצד תיחקר הבעיה : שיטת המחקר דרכי החקירה, בעלי תפקידים, פירוט קשיים ואילוצים. | 5%<br>10%        |
| 2.   | פרק עיוני   | סקירה תיאורטית מקצועית של תחום המחקר, הבחנה במשתנים שימוש במושגים, תיאוריות מודלים, הגדרות תוך שילוב 2 מקורות מידע לפחות.                      | 25%              |
| 3.   | פרק מעשי    | 1. סקירת המיזם<br>2. כלי המחקר ומהלך המחקר<br>3. הצגת הממצאים והמסקנות העיקריות העולות מהם.                                                    | 10%<br>5%<br>10% |
| 4.   | סיכום       | 1. דיון והשוואת הממצאים עם החומר התיאורטי. (טבלה השוואה אפשרית)<br>2. הסקת מסקנות משני חלקי העבודה העיוני והמעשי.                              | 10%<br>5%        |
| 5.   | ביבליוגרפיה | 1. הלימה בין הרשימה הביבליוגרפית לבין התרגיל<br>2. רישום תקין של הרשימה בסוף התרגיל +<br>3. רישום ביבליוגרפי להערות שוליים או מראי מקום        | 5%<br>5%         |
| 6.   | צורת העבודה | 1. עברית תקינה ועריכה נאותה תרגיל מסודר, מודפס אסטטי<br>2. קיים שער, תוכן עניינים ונספחים                                                      | 5%<br>5%         |
| סה"כ |             |                                                                                                                                                | 100%             |

## 2. ביבליוגרפיה לתלמיד - חובה

1. אורחן אליאט, היילבורן סיביל, גץ שלמה, **מיזמים עסקיים בקיבוצים**, הוצאת המכון לחקר קיבוצי ורעיון שיתופי, אוניברסיטת חיפה, חיפה, 1999.  
עמודים: 3-51.
2. אקרשטיין גרשון, 1996, **המדריך המקיף ליזם, ליזמות ולממציאים המקימים עסק חדש**, (פרקים א-ה), "הכוון" שרותים כלכליים בע"מ.
3. ארזי חוה, דנינו מלי, עשות רעות, **יזמים יוצאים לדרך**, הוצאת רכס, אבן יהודה, 1995.  
עמודים: 9-75.
4. גלאי דן והלל ליאור, **תהליך התכנית העסקית**, הוצאת אופציות טכנולוגיות, תל אביב, 1989.
5. דלדינג רונית, **פרופיל היזם הישראלי: מאפיינים ביוגרפיים, מניעים וגורמים קוגניטיביים של תפיסה וזיהוי הזדמנויות לרווח**, חיפה, הטכניון, הפקולטה להנדסת תעשייה וניהול, 1989.
6. הורניק יעקב, פיליפ קוטלר **ניהול השיווק – המהדורה הישראלית**, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, 2002. כרכים א' ו ב' עמודים 283-200, 417-318, 588-548.
7. וויס שמואליק, **המערכת התעשייתית**, הוצאת העמותה לקשרי תעשייה עם הקהילה, תל אביב, 1998 - תשנ"ח. עמודים: 3-94, 119-208, 255-240.
8. סמואל יצחק, **ארגונים מאפיינים מבנים ותהליכים**, הוצאת זמורה ביתן אוניברסיטת חיפה, 1996. פרקים נבחרים.
9. פלד אריה, ונר גדעון, **חשיבה יזמית**, הוצאת מכון ברנקו וויס, משרד החינוך, ירושלים, תש"ס - 1999. עמודים: 47-1, 70-59, 227-85.
10. שורץ ד. וד. פלזנשטיין, **עידוד יזמות מקומית באזורים פריפריאליים**, המרכז ללימודי פיתוח, 1990.
11. [www.asakim.org.il](http://www.asakim.org.il)
12. [www.mati-moshvim.org.il](http://www.mati-moshvim.org.il)

### הערה:

בנוסף ישתמשו התלמידים "on line" בקטעי עיתונות אקטואליים וכתבות רלוונטיות לנושא הלימוד.

## הצעות לעיון:

1. אהרוני יאיר, **אסטרטגיה עסקית**, הוצאת צ'ריקובר, 1997.
2. בנסון גולארט, פ. **יצירתיות** בעבודה עם קבוצות, הוצאת אח, 1995.
3. בר חיים אביעד, **התנהגות ארגונית**, האוניברסיטה הפתוחה, 1994.
4. ברנקו וויס, **יצירתיות רצינית**, הוצאת רכס פרוייקטים חינוכיים, 1995.
5. גארדנר הווארד, **מוח חשיבה ויצירתיות**, ספרית הפועלים, 1992.
6. גלברזון אריה, **המבנה הארגוני**, הוצאת ספרית המנהל, 1998.
7. גלברזון שלמה, **ניהול התפעול ושיפור ביצועים**, הוצאת דיונון, 2003.
8. גלברזון שלמה ודב עדן, **תמרוץ והנעת עובדים**, תל אביב: צ'ריקובר.
9. דה בונט, אדווארד, **מדריך לחשיבה יצירתית**, הוצאת כנרת, 1998.
10. היקסון אנדי, פעילות יצירתית בעבודה קבוצתית, הוצאת אח, 1994.
11. כפיר אהרון, **ארגון וניהול – עיצוב ושינוי**, הוצאת צ'ריקובר, 1997.
12. לזרסון עליזה, **הזמנה לחקר**, הוצאת מט"ח, משרד החינוך, תל אביב תש"ס - 1999.
13. נחמיאס, אריה וצבי לדרמן, **תורת המימון: ניהול פיננסי של גופים עסקיים**, תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה.
14. נץ נירה, **חוקרים גשר לעתיד**, הוצאת רננית יעוץ תוכנה, יהוד, 1997.
15. סמואל יצחק, **ארגונים: מאפיינים, מבנים, תהליכים**, הוצאת זמורה ביתן, 2005.
16. צנגר אפרת, **תרבות ארגונית**, משרד החינוך, התרבות והספורט, 2004.
17. קונדה שמואל, **מהנדסים תרבות**, הוצאת חרגול, 2000.
18. קוטלר פיליפ, **עקרונות השיווק של קוטלר מ-א' ועד ת'**, הוצאת מטר, 2008.
17. שפסקי, ל. א. **יזמים נוצרים לא נולדים**, הוצאת מטר, ספרית המרכז הישראלי לניהול, תשנ"ה 1995.
18. [www.gmr.co-mamrim.html](http://www.gmr.co-mamrim.html)
19. [www.Swot-bizness.co.il](http://www.Swot-bizness.co.il)
20. [www.nihul.com](http://www.nihul.com)

הערה:

לצורך כתיבת הפרוייקטים, ישתמשו התלמידים בפריטים ביבליוגרפיים נוספים, המומלצים לעוסקים בנושא

### 3. טבלת פרקי התוכנית, תכנים מרכזיים ופרקי זמן

| מספר שיעורים                                      | תכנים מרכזיים                                                                                                                                                                                                                                                         | שם הפרק                     | מס"ד |
|---------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|------|
| 1<br>2<br>1<br>(4)                                | 1. הצגת רציונאל התוכנית<br>2. ברור עמדות לתעשייה, תרגיל חשיבה יצירתית וסיעור מוחות, ניתוח יצור מוצר.<br>3. הרצאה : יזם/תעשיין                                                                                                                                         | מבוא ליזמות וחשיבה תעשייתית | 1    |
| 1<br>2<br>2<br>2<br>6<br>(13)                     | 1. מהו המעגל התעשייתי?<br>2. חוברת טכנית למשתמש<br>3. תשומות ותפוקות – תירגול<br>4. סימולציית תעשייתון<br>5. סיור לימודי – חווידע, ביקור במפעל                                                                                                                        | המעגל התעשייתי              | 2    |
| 2<br>2<br>3<br>4<br>2<br>(13)                     | 1. מבנה פיזי ותרגול<br>2. 6 כובעי החשיבה דה בוונו<br>3. סימולציה להקמת מפעל<br>4. תרשים פרט, לוח גאנט ותרגול<br>5. תכנון מפעל ע"י קבוצות מומחים                                                                                                                       | המפעל התעשייתי              | 3    |
| 3<br>4<br>3<br>2<br>1<br>5<br>4<br>4<br>4<br>(30) | 1. גישות שיווקיות ותרגול<br>2. תמהיל השיווק ותרגול<br>3. פילוח שוק וסקרי שוק<br>4. פרסום<br>5. פנטזיה ודמיון – חשיבה יצרתית<br>6. מסע פרסום – ערב מגמות<br>7. ניתוח אירועי שיווק :מודל swot ומודל הערך של פורטר<br>8. גלובליזציה ושיווק בינ"ל<br>9. הרצאת שיווק ודו"ח | שיווק                       | 4    |
| 2<br>2<br>4<br>2<br>8<br>5                        | 1. הארגון, יעדים ומטרות<br>2. תכונות ומאפיינים<br>3. תצורות של מבנים ארגוניים הכרה ותרגול<br>4. מוטת שליטה ומדרג סמכויות<br>5. גישות בניהול<br>6. מודל גופר, תרשים עצם-דג הכרה                                                                                        | ארגון וניהול עיסקי          | 5    |

|                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                      |    |
|-------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|----|
| 2<br>4<br>(29)                                              | <p>ותרגול</p> <p>7. יעילות ואפקטיביות</p> <p>8. מרכיבי תרבות ארגונית ותרגול</p>                                                                                                                                                                                                                                                                        |                      |    |
| 4<br>2<br>3<br>(9)                                          | <p>1. עקרי התכנית העסקית, תרגול ומשחק תפקידים</p> <p>2. ניתוח והסקת מסקנות</p> <p>3. תוכנת B. PLAN, הכרה ותרגול</p>                                                                                                                                                                                                                                    | תכנית עיסקית         | 6  |
| 1<br>1<br>3<br>3<br>(8)                                     | <p>1. סוגי התאגדויות</p> <p>2. ניירות ערך</p> <p>3. דוחות כספיים : מאזן ודו"ח רווח והפסד ניתוח נקודת איזון</p> <p>4. תימחור והמחרת מוצר, תרגול</p>                                                                                                                                                                                                     | ניהול פיננסי         | 7  |
| 2<br>2<br>3<br>2<br>1<br>1<br>3<br>2<br>2<br>3<br>(20)      | <p>1. סוגי יזמים - השוואה</p> <p>2. הכנה ומפגש עם יזם</p> <p>3. תכונות יזמים וקבלת החלטות</p> <p>4. היזם הישראלי – ניתוח מחקר</p> <p>5. תיאורית המוטיבציה של מאסלו</p> <p>6. ניתוח מאמרים ואירועים בנושא יזמים</p> <p>7. הגדרות ליזמות, ניתוח מקרים</p> <p>8. שלבים בתהליך היזמי</p> <p>9. גורמים מרתיעים ומעודדים יזמות מקומית ופריפריאלית</p>        | היזם ותהליך הייזום   | 8  |
| 2<br>2<br>2<br>2<br>2<br>2<br>2<br>2<br>2<br>2<br>6<br>(24) | <p>1. הסביבה הקיבוצית כמערכת ומסייעת לתהליך יזמי</p> <p>2. אפיון מיזמים קיבוציים</p> <p>3. היבטים במיזם הקיבוצי</p> <p>4. דו"ח קדמון תרגול</p> <p>5. מנהל מקרקעי ישראל תרגול</p> <p>6. מאפייני יזם קיבוצי</p> <p>7. איכות הסביבה</p> <p>8. ניתוח אירוע פעילות לא חקלאית (פל"ח)</p> <p>9. אבחון הצלחת מיזם בקיבוץ, תרגול</p> <p>10. הרצאה ו/או סיור</p> | מיזמים בקיבוץ ובמושב | 9  |
| 2<br>2<br>2<br>2<br>2<br>2<br>2<br>2<br>2<br>2<br>2<br>(10) | <p>1. אירוח כפרי</p> <p>2. דרישות סטטוטוריות, לימוד דרך האינטרנט</p> <p>3. תפוקות כלכליות, ניתוח דוחות</p> <p>4. שלבים בהקמת חדרי אירוח, תרגול</p> <p>5. הרצאה בנושא תיירות</p>                                                                                                                                                                        | תיירות כפרית         | 10 |

|            |                                      |                  |             |
|------------|--------------------------------------|------------------|-------------|
| 2          | 1. מודל הקמת מיזם                    | תרגיל ניתוח מיזם | 11          |
| 2          | 2. קביעת משתנים ושיטות מחקר          |                  |             |
| 2          | 3. סדנא לכתיבה בבליוגרפית            |                  |             |
| 4          | 4. דיון בממצאים, השוואה והסקת מסקנות |                  |             |
| 2          |                                      |                  |             |
| (10)       |                                      |                  |             |
| (10)       | 2 מבחנים סימסטריאליים בשנה           | מבחנים           | 12          |
| <b>180</b> |                                      |                  | <b>סה"כ</b> |